

S Y N O P S I S
O E C O N O M I A E

^{Ex}
Publicis Prælectionibus excerpta & intra
disputationis carceres redacta.

*Utilissimas ac Fucundissimas in hac ma-
teria quæstiones breviter decidens.*

In qua

P R A E S I D E

Excellentiſ. ac Consultiſſimo Viro,

*M. MICHAEL E O. WEXIONIO,
Phil. Pract. & Hist. Prof. laudatiſſimo.*

Respondebat

H E N R I C U S H. Z A W A S Z /

*In Regiâ Academiâ Aboënsi Anno 1645.
ad diem 26. April. in aud: major. 3. M.*

Philip. Melanch:

Error in Oeconomia parit errorem in Politiâ & Ecclesiâ.

ABOÆ Petrus Wald/ Acad. Typog. 1645.

Sacra Regiae Majest.^{tis}

Serenissimæ atq; Potentissimæ Svecorū
Reginæ & Principis hæreditariæ,
&c. Dominæ nostræ Clementiss.

Fidelissimo,

Prætoriæ Cohortis Tribuno fortissimo

Illust. Comiti

**DN. MAGNO GA-
BRIELI DE LA
GUARDIE,**

Comiti in Lådöö; Lib. Baroni in Eel-
holmen / Domino in Källa / Kida/
Kunsa / Hapsal & Dagöön.

Domino atq; Mecænati meo
gratiosissimo.

*Exercitium hoc quale quale A-
cademicum humilimo af-
festu.*

D. D. D.

Illustrissime Comes,
Domine Generosissime.

SI inter tam Sublimes curas & tanto fa-
stigio dignos conatus, quibus ad meritum a majo-
ribus Culmen plenis passibus grassaris, parumper
adiri vacas; Si paulisper graviorum molei medi-
tationum sine publica seponere jacturâ fas est: Pa-
gellas hasce benigno intuitu & clementi simul fa-
voris patrocinio digneris, supplex obtestor. Audax
cæptum; non eo inficias. Imò reprehensione quam
favore dignius; Si ab intempestivâ potius auda-
ciâ quā debitâ pietate & veneratione prodiret. Pie-
tatis esse didici multum velle debere, cui plurimum
debemus. Tibi v. Illust. Comes, si me totum
deberi profitear; nemo mihi ideo jure dicam scri-
bere poterit. Cum enim ab eo usq; tempore quod
mea repetere memoria valet, Illustriss. Heroëm
Patriæ column Patrem tuum Dominum Clemen-
tiss. atq; benignissimum meus expertus sit parens;
ego iccirco servitijs familie De La Guardiacæ
me quasi natum & ab ipsâ nativitate dicatum mihi
imaginor. Quod ipsum & submissâ hac inscripti-

unculâ contestari volui idq; tanto majori cum fidu-
ciâ, quod & materia ipsa ideam quandam reip., cui
capessendæ omnium votis mox mox destinaris, re-
præsentet; Oeconomiaæ enim & Regni administra-
tio solo numero differunt. Et ea jam instet ætas quæ
ejusmodi cogitationes omnino abijcere non sinit.
Hanc proindè humilimi animi tesseram, Illust:
Comes, Domine Gratosissime, tam benigno
acceptes vultu quam sincerâ & humili devotione
proficiscitur. Nec mihi clemens esse Patronus un-
quam desinas; qui à promptitudine servitiorum
& felicissimi successus appreicatione nunquam desi-
stamus.

Illust. C.

humilimus
Clientulus

Aboꝝ prida-
cal: April.
1645.

Henricus Henrici
Zavast.

Præludium.

Quoniam cunctipotens Thol. I. 19.
de Rep.
 omnia ad hominis usum, ipsū
 verò ad cohabitandum crea-
 toremq; concelebrandum creave-
 rit; minimē dubium esse potest, ea
 quæ necessitudini & societati humanae,
 nullatenus inserviunt, nauci & in-
 utilia reperiri. Quantò autem ma-
 gis sociali vita quæq; accommodata
 fuerint, tanto nobiliora, præstan-
 tiora, & frugifera magis, eadem ju-
 dicanda erunt. Si itaq; ex usu in-
 societate humana rei dignitas & emi-
 nentia metienda; Societatem certe
 ipsam, rem inestimabilem esse oportet,
 dummodò alijs omnibus aesti-
 mationem addat: Et eam cum pri-
 mis, societatem, quæ omnis ortæ socie-
 tatis principium & fundamentum,
 qualis domestica omnino existit. Ex

propter
 quod u-
 num quod-
 q; tale est
 illud magis
 tale.

Cic. I. i. de
 offic.

2. quā, uspote non modò simplici & privata, sed & naturæ congruentissimā, mixtae omnes publicæ & civiles originem trahunt: qualescunq; igitur ista sc: æconomia, filios atq; nepotes suppeditat; Tales hæc, nimirum Civitas & Respublica, Cives, Magistratus & Subditos habituræ ac experturæ. Naturalium rerum consulti Prima concoctionis vitia, in Secundâ vel Tertiâ ægerrimè emendari adstruunt. Quod de erratis in harum societatum ordinatione admissis haud minus verum esse experientia confirmat. Né proinde in re tantâ nobis ipsis alijsq; & Publicæ desimus utilitati, primam hanc societatum, quæ alijs æconomia dicitur, paulò altius expendamus. Sed ecce contentiosa hic statim in limine sese obtrudit Questio: An hæc ipsi Politicæ, specialiter sic dictæ, infacienda; anne æconomice seorsim ponderanda rectius includatur? Breviter sit mens nostra. Quæ Reip. statum & Magistratus, quā talis.

Quæst.

Resp.

talis, officium primō respiciunt, etiam in *œconomicis* personis, *Politico* curæ sunt. Quæ verò privatam, familiæ administrationem concernunt, ad hujus forum propriè & directè spectant. Et siquidem virtutes in *Philosophia æctivæ* generaliori parte, *Ethica*, explicatæ: in *œconomia* & *Politica*, ceu partibus specialioribus, in certo vitæ ordine applicantur: sæpè contingit ut eadem quæstio pro aliâ atq; aliâ applicatione utrobiq; citra confusionis vitium, tractari possit; Uti sæpiusculè in progressu observabimus.

Quot quot vel iam locum aliquem in familia tenent, vel aliquando habituri, conatibus favent! Jehova omnipotens *œconomicarum* Statutor & Author, vires stiggerat, & ausa secundet! Sed priusquam ad rem ipsam propius accedimus, præcognita quædam breviter prælibamus. Sit itaq;

I. *Præcognitum*.

O *Economia* est Græca vox ab *οἶκος*, i.e. *domus* & *NOMOS*, i.e. *lex* derivata; quod cuilibet persona domestica

Etymologia.

4. legem faciendorum præscribat : vel à
NEME IN, i.e. distribuere; quodcuiq;
suum officium tribuat & assignet. Acci-
pitur autem 1. Materialiter pro ipsa
domo sive familia i.e. rebus & perso-
nis œconomiam constituentibus: ut mag-
na sive ampla œconomia. 2. For-
maliter pro ipsa administratione,
vel domum bene administrandi ra-
tione sumitur; quo sensu veteres
dixerunt, honesta ad opes via nec cuiquam
molesta, bona œconomia. 3° Concreti-
ve; utrumq; & rem substratam &
modum eandem rectè administran-
di complectitur. 4. Reperitur &
nonnunquam œconomia apud orato-
res, aliosq; scriptores pro dispositione
ep.i. Quint, orationis vel scripti; sic dicimus œco-
nomia totius operis. ita & Clariß: We-
semb, Iuris Romani œconomiam conscri-
psit. Et apud Architectos pro par-
tium distributione. Et Theol: do-
ctrinā de Christi incarnatione & me-
rito œconomiam vocarunt. Verū

prio-

Homony-
mia.

Adam con-
tzen. pol.
lib. 8. c. 9.

Cic. 1, de-
orat. & ad
Attic.lib.6.
ep.i. Quint,
I. 3. c. 3. &c
lib.1.c.8.

Vitruv.
lib.1.c.2.

priores significationes ad nostrum, s.
faciunt institutum, præsertim se-
cunda. Hæ postremæ *metaphoricae*
planè & impropriæ sunt.

II. *Præcognitum*.

Familiæ vox, quæ cū œconomia in pri-
mâ significatione, idem sæpissi-
mè notat, & hic non raro incidit, ab
antiquo *famul* etymon habet, quod
servum significat, prout *famulari*,
servire; veteres enim in famulis si-
ve servis majorem familiæ partem,
constituerunt. Invenitur autem, equivoca-
familia usitatè 1. Pro *Refamiliari* si-
ve totâ possessione: sic lex duode-
cim tabularum inquit; *agnatus proximus* *familiam habeto*. Et Terent: *decem*
dierum vix erit mihi familia. 2. Pro
hæreditate; *familiam herciscere*, i. e.
hæreditatem dividere ff. *famil. herci*: 3. Pro *Stemmate* stirpe seu co-
gnatione, sic dicimus ex *Regiâ*, *Du-
cali*, aliâve *Nobili Familia*, i.e. pro-
sapiâ quem oriundum esse. Et *nobi-*

Familia
derivatio.

6. *bilissimas Familias, Gerorum, Stuorum,
Stororum, &c. in nostrâ patriâ inter-
ijsse. Prælustrem Familiam De La
guardie Baronatus titulum, insi-
gnia & honores, per fortissimum
Heroa, Pontum De la guardie,
tempore Regis Johannis III.
meruisse: ut & per victoriosissimum
exercitus Ducem, D. Jacobum De
la guardie fil: Comitivam à glo-
riosissimo R. Gust. Adolpho
M. meritissimè reportasse. 4. Ma-
gis propriè & strictius pro hominum
societate quotidiana ad propagan-
dum speciem & conservandum in-
dividua. *Quæ significatio præcipue
hujus loci est.**

III. *Præcognitum.*

Domus
notatio.

Domus quæ à Græco DOMEINI.
De. ædificare, deducitur; etiam
interdum idem quod œconomia
significat; unde & domum i.e. œ-
cono-

conomiam administrandam susci- 7.
pere dicimur. Sunt autem & ejus significata plura. 1. Ipsum denotat ædificium in quo habitamus; utpo- te cum domum lapideam, ligneam, lateritiam, cœlestem, terrestrem,, &c. nominamus². 2. Usurpatur (sicuti & *Familia*) pro *Agnatione* vel progenie: quomodo vocamus Domum *Austriacam*, *Domum Saxoniam*, *Brandenburgicam*, &c. & nostratisbus³ Domum sive *Familiam Braheam*, *Dela- guardiacam*, *Oxenstierniadum*, &c. appellare nō infrequens est, & ex tali vel tali Domo, i.e. *familia genus aliquē ducere*. 3. *Specialius*. pro ipsis per- sonis domesticis, quotidianā con- versatione fruentibus. ut; credi- dit ipse (*Regulus*) & domus ejus to- ta. 4. Quæ huic loco accommo- datissima est acceptio, accipitur pro ipsis personis, sive hominibus, & rebus do- mesticam societatem spectantibus; ve- lut œconomia in prima acceptione atq;

Ambigui-
tas vocis.

Matt. 9.
v. 28.

2. Cor. 5.
v. 1.

Conf.

Luc. 1.
v. 27.

Mat. 14.
v. 24. &c

v. 12.

Matt. 10.
Iohan. 4.

v. 53.

g. atq; sic terminis hisce, *œconomia Familia, Domus* indifferenter utimur.

IV. Præcognitum.

His ita prægustatis, *œconomia* est *prudentia domus, familie, sive œconomiae constituenda & administranda.*

Resolutio definit: efficiens principal. *Causa efficiens familiarum primas & Universalis est DEUS, qui societatem conjugalem primò instituit;*
Gen. 2. 2. Primoq; homini ad imaginem suam creato, sine morâ fœminam ut fidelem sociam, vitæ solatium & adjutorium ipsi simile adjunxit: Particularis & proxima causa sunt homines, naturali ductu & urgente necessitate cohabitationem ineuntes. *Magistratus est Politica causa,* dum familias collapsas restaurat, privilegijs auget, &c. *Publicè enim interest honestas Familias florere & multiplicari, in id etiam Augustum elaborasse Tacit. non tacet.* Et satius es-
1. cum ratio se hominum adjectione quam pecu-
ff. de bon. damn, niarum copiâ, imperium ampliare
bon. damn, im

imp. Hadrian. respondit. Eadem au- 9.
tem quæ constituunt familiam, con-
stitutam conservant atq; tuentur.

Materia sive objectum, internum, Materialis
causa.
sunt affectus, desideria, & cu-
piditates domesticorum: *Exter-
num primarium seu principale* sunt ipsæ
personæ domesticæ; *Secundarium &
minus principale*, res ad sustentatio-
nem & conservationem familiæ ne-
cessariæ.

*Forma est ipsa ordinata, recta, ho-
nesta, bona, prudens & utilis* horum ob-
jectorum institutio *dispositio & admi-*
nistratio. Formalis
causa.

Finis Internus cum formâ coin-
cidens, definitione includitur: *Ex-
ternus Ultimus est gloria DÆi:* *Inter-
medius hominis procreatio & pro-
creatorum sustentatio:* ut rectus
sit Familiæ status, ubi honestè, sibi
alijsq; utiliter, jucundè & honorifi-
cè vivatur.. *Politicus Finis*, quem
Magistratus primariò urgebit, est
Civi-

10. Civium multiplicatio & ad virtutes honestasq; artes matura institutio.

V. Præcognitum.

Divisio seu
Distributio
œconomia

OEconomia alia est Perfecta, cui ad integratatem nihil deest: alia Imperfecta, ubi pars aliqua perfectæ œconomia desideratur, vel alias insignis defectus occurrit: qualis est Cœlibum, Videlorum vel Viduarum, item sterilis thorus, vel pauperum famulis aut opibus destitutorum.. Est & in Familijs pleonexia quædam cavenda, cum plures tribus se ingerunt societates: undè, facilimè confusio, multitudinis proles, sequitur.. Noster autem ad perfectam œconomiam discursus primariò dirigitur..

VI. Præcognitum.

Generalis
restrictio
seu admis-
sio,

Propter substratæ materiæ mutabilitatem & quòd ad individua, quæ à nemine plenè cognosci pos-

possunt, nonnunquam descendenti.
dum, magnâ hæc Philosophiæ
pars difficultate laborat.

Ut ut igitur prudenter Familiæ
constituantur & administrentur,
immotam tamen durationem &
statam felicitatem sibi certò promit-
tere vix unquam poterint. Testan-
tur id Sacra, testantur prophane histo-
riæ, testantur extera, testantur do-
mestica exempla. ita nihil in hu-
manis firmum, nihil perpetuum. Et
huic Familiarum mutationi DEUS
Omnipotens vel ideo annuere vide-
tur, ne in his terris thesaurizemus. In-
terim tamen leges & regulas, ut plu-
rimùm quadrantes, quibus firmior,
jucundior, ditior atq[ue] honestior œconomia
reddatur haberi posse, reapse com-
probare conabimur. Idem modò,
quod antea invocavimus, Numen æ-
ternum nobis adsit! Ut autem dicenda tan-
quam in idea & uno obtutu oculis obiiciantur;
sit hæc brevis totius œconomia delineatio.

Occo-

12. *Oeconomia est Generalis vel Specialis: Generalis, de cuiuslibet familiae constitutione & administratione. Constituitur Perfecta Familia; ex personis earumque triplici societate 1. Conjugali, Mariti & Uxorius. 2. Paternâ, parentum & liberorum. 3. Herili; Domini & Servi. Nec non Rebus; partim se moventibus, ut equo bove, &c. partim Mobilibus, Naturalibus ut pisce, frumento, Auro, &c. & Artificialibus, nempe curru, falce, securi, &c. partim immobilibus; itidem Naturalibus, ut fundus Ager Hortus vel Artificialibus, ut penu, culina, molendinum, &c.*

Administratur rectè Familia ex his constituta, imò augetur & amplificatur, si singulæ personæ, Paterfamilias, Materfamilias, Filiij, Filiæ, Servi & Ancille, suis non desunt muneribus, ut in seqq; videbimus.

Specialis Oeconomica, hujus vel illius, Regis, Baronis, Patriotæ Sveci, Fenni, militis, mercatoris, agricultoræ

Quoniam verò in praxi eadem penè officia in administratione, quæ in constitutione familie requiruantur, in progressu ista sollicitè non distinguimus: quippe qui unum novit; novit & alterum. Interim utrobiq: necessaria passim inculcabantur. Quæ præmonenda duximus, antequam tractatum hunc ad tres partes revocamus.

- I. De Personis earumq; officijs.
- II. De Rebus earumq; acquisitione, usu & administratione.
- III. De Varijs œconomiae Speciebus.

P A R S I.

De Personis domesticis ea- rumq; officijs.

THE S. I.

 Uoniam familias ex perso- Ordo
Tract.
nis & Rebus constitui in con-
fesso est; prius de illis & ma- Reck: Synt.
Occ: c. 2
jori curâ despiciendum: Quòd fru-
strâ rerum apparatus quæratur si

B

per-

14. personæ male informatæ eum mox
dilapident: posteà etiam dehisce-
riobis agendum censemus. Perso-
na sive homines ad inchoationem
familiæ cum primis tres requirun-
tur prout ex ipso œconomiæ fine
colligitur, qui præsertim duplex ho-
minis procreatio, & procreati sustentatio
ad propagationem duo omnino Mas &
Fæmina, qui liberis generatis paren-
tes fiunt, necessarij (ut vel erret Wer-
denhagen in statu integritatis ho-
mines sine commixtione per solum
marem propagari potuisse statuens)
Ad sustentationem famulus sive servus,
unus ad minimum si non plures
quæratur. Liberi deinde velut fru-
ctus conjugij consequuntur..

II. Istæ familiarum persone aut
imperant & præsunt; aut parent sive
obediunt & imperata faciunt. Impe-
rant 1. Conjuges sive Maritus & Uxor
communicatis consilijs, (quod in-
Politijs & Aristocratia fieri consuevit)
reliquis domesticis omnibus. 2. Pa-
rente

VVerd.
pol. Syn-
Lib. 2. c. 14.

Q. 23.

Arist. 7. Eu-
dem. c. 5.
Et g. Eth.
c. 7. idem.
10. & 11. Eth.
1. 8. &c.
œcon. 1.

vens liberis imperio verè regio, ubi pru- 15.
dentia & benevolentia in uno emi- &i; pol. c. 5.
nent. 3. Dominus Servis, quod regi-
men absolutum dominatum redolet,
ideoq; majorem duritatem ut pluri-
mum sapit.

III. Quanquam autem coecitas

Ethnicorum quorundam conjugium, instit. & ff.
de Nupt.
indissolubilem maris & fæminæ conjunc-

tionem prolis & solatij causa, reprehendit & ab eodem abhorruerit;
saniores tamen utpote Socratem, Pla-

ton. Arist. Senec. Plutar. & alios id ma-

gni fecisse, imò reverenter habuisse

ac coluisse notissimum est. Quan- Hebr. 13.

toperè verò sacra pagina idem inter o- v. 4.

mnes commendat, multis stabilire Lev. 21.

inter literatos & Christianos operæ v. 13.

pretium non arbitramur. Omnia Iohann. 2.

proinde de coniugio cogitandum, qui maturam v. 2.

assequuti ætatem, defectu aliquo & impedimento

quod coniugium prohibere possit, non laborant;

aut de peculiari continetiaz dono merito glori-

ari nequent: alias enim ipsi naturæ adversantur,

laudabili omnium gentium consuetudini refragantur & quod nefandum, inquit Graz. immot.

26. talitate se sponte privant, liberis operam non dante
do; patriam civibus, cœlumq; incolis quantum
in se est defraudant. ut vana & absurdâ sit

Pontificiorum cantilena: *Conjugi-
um terram, sed cœlibatus cœlum implet.*
Quomodo enim in cœlum evola-
bunt qui nunquam terras incoluere?
& demum, qd hoc forum proximè
spectat. *Agami isti rei suæ familiari*
peſſimè consulunt; morbisq; aut
alijs infortunijs afflictati, stultitiam
suam, licet serio attamen sero & fru-
stra deplorant.

IV. Cum itaq; extra conjugium
incommode, nec in thoro infelici cum ma-
la aut ineptâ conjugie commode vivatur;
Sponsalia meditantibus, diligenti
cumprimis præparatione, prudenti
consideratione & ardentissimis pre-
cibus opus est. Et 1. quidem certum
vita genus eligatur, in quo seque su-
amq; familiam honestè alere ac su-

Prov. 19. stentare possit. 2. Deus à quo tole-

*v. 24. rabilis & desiderabilis conjunx pro-
venit sedulò invocandus erit.*

V. 3. *Futuræ conjugis genus* 17.
spectandum; Dos enim magna est pa-
rentum virtus & probitas: mali autem
corvi malum solet esse ovum. Et licet
perpetuum hoc non sit: honorum
appetitiam parentum improbi s̄pē
liberi, & vice versa; non caret tamen
periculo facere periculum. Pro ut &
nostrates proverbialiter jactant:
Matris vestigia filia premit, thet trās
der gerna Dotteren i Modrens foor.
Non tamē ita generis nobilitas affectanda,
ut pro affinibus dominos acceras.

30 som
blandar
sig bland
agnar /
vpåtes aff
Swÿn,

Erasm.

VI. 4. *Licet & formam specta-*
re; cum sit non modò donum Dei,
sed & muta quædam commendatio,
& boni ominis nota; uti è contra-
i deformatas turpis & ominosa sem-
per habita. Pulchra insuper ani-
ma congruens sibi domicilium
communitè quærit. Obseryarunt
idem viri etiam sanctissimi. Ita Gen. 12,
credentium Pater Abraham Pulcher. v. 14.
gimam Saram elegit; Patriarcha Isaac Gen. 24.

18. Rebeccam formosissimam amavi;

Gen. 29. & Iacob Rachelem venustiorem ma-

luit, &c. Neque impedit quod forma sit bonum fragile. Ita etiam valetudo & coetera omnia caduca: non tamen idem plane contemnenda aut negligenda sunt. Nec semper formae cum pudicitia lis est; ut Poeta cecinit. Quod vera forma aliquos perdidisse legatur non formæ per se sed malitia & vitiis formosorum, quæ cum ipsâ per accidens cohærent, asseribendum. Hoc i-

gitur bono etiam modestè fruatur, qui potest, nihil propterea divinæ voluntati vel honestati contraria-
tue.

VII. Ante omnia educatio, quæ altera natura dicitur, & mores inspi-
ciendi; nimirum ut adsit Pietas, Pu-
dicitia, verecundia & laboris assuetudo.

Ingen
Weet huad
i sâcken är
fôr än han
löser banz
det.
Quæ quidem in foeminijs non ita facile reverâ de-
prehenduntur, cum omnes ferme simulandi &
dissimulandi artem probè (imò non paucæ etiam
improbe), calleant; cum primis ubi procos ex-
pectant omnium virtutum chorum præ se ferunt,
etiam quæ nullam virtutem verè ferunt. Hic

itaq; etiam monente Plauto aurium
judicio opus est. Et accurate expi-
scandum quid vera fama ferat (ea v.
opima creditur de quâ minimus foris est
sermo.

sermo) unde veteres dixerunt aurum 19.
potius quam oculorum judicio vel
digitis uxorem ducendam esse.
Præterea ex conversatione diutur-
niori (periculose enim cum igno-
rā in thalamū nimis properare)
aliquid liquebit & fore se inditio pro-
det. Multaq; ex obtutu, num sit ve-
secundus an lascivus; nam *impudi-
cus oculus impudici cordis nuntius*; ex
sermone si liberior, vestitu & inces-
su, num fastum & superbiam mode-
stiam ve humilitatem & alias virtu-
tes exprimant, eolligere licet. Cum
primis verò observa qualium con-
versatione utatur: Nam; *noscitur
ex sociâ quenon benè nascitur ex se.*

VIII. 6. Est & *atatis* habenda
ratio: in primis ut sit proportionata
equalitas; neq; 12. 14. vel 15. anno-
rum adolescentulus mulierem 30.
vel 40. annorum ducat: Nec
vice versa. Præterquam enim
quod *economice* hoc sit damno-

Bot. pol.
Illust. l. 8.
cap. 40

20. sum, inæqualitate istâ rixas & con-
bras ex inæqualibus affectibus, alte-
ro juvenili hilaritate ad jocos, alterâ
senili morositate ad iram pronâ, cau-
sante (sicut enim *venus* & *saturnus*
semper concertant; ita *juvenes* & *senes*
juncti) aliaq; varia incommoda pro-
veniunt: est & publicè noxiū, multi-
plicatio enim civium impeditur; dum al-
ter conjugum post paucos annos ef-
fœtus, & ad gignendum inhabilis
redditur, altero adhuc vegeto; quod
occasione præbet semen prolifi-
cum in sterili agro perdendi.

IX. *Certam vero conjugio aet-*
atem præcisè determinare in proclivi
non est: aliud quippe hic Soloni vi-
sum, qui annum 35. quintum videli-
cet septenarium, quod singulis septem
annis in hominum corporibus insignis ple-
rumq; mutatio accidere soleat, masculis
definiuit. Plato Annum 30. Lyc. 37.
Justinian: 14. aetatis annum viris præ-
scripserunt. Fœminis Plato 20. A-
gista

sist. 18. Lyc. 17. Hesiod. 15. Just. 12. 22.

constituerunt. Cumq; olim ex i-a-
spectione corporis, parùm honestâ,
habilitas ad conjugium dijudicata
fuerit, hoc benè à justiniano muta-
tum & ad definitum tempus reda-
ctum est; licet interdum *malitia sup-* c.de illis, p.
pleat etatem, ut jus canonicum loqui- Decr.Greg.
tur. Apud nos, sicut & Germanos, sera sat: impub.
olim *juvenum venus robustiores*
procreavit liberos. Nunc verò a-
ptissimum videtur nubendi tempus. Viris
inter annum 20. & 60. licet etiam
septuagenarij inter nostrates prolifici
inveniantur, Fæminis inter 18. & 50.
habitâ tamen contrahentium etatis
proportione. Nec nimis diu futurus
œconomus nuptias differat. Sic enim hodie
sponsus mox decrepitus senex liberos Orphanos
in immaturâ istâ etatulâ relinquit; nihilq; vel
illis opis afferre vel unquam ex illis solatii quid in
hâc vitâ sperare poterit. Præmissis itaq;
præmittendis & cœteris paribus
tritum illud haud absurdum puta-
mus, quod ita sonat:

22. *Surgere manè, piam mature
ambire puellam:*

*Horum non potuit poenituisse
pium.*

Guaz. de
civ. conv.
Quest.

X. In dubium etiam vocari solet, utrum virginem an viduam duce-re consultius? R. Communiter illa huic præfertur, quod moribus novi mariti facilias assuescere possit quam alium virum ejusq; genium experta, & prioris. dediscere, & novi se accommodare: sape etiam non sine gravi commotione cogitur successor audire prædecessoris sui encomia in suam ipsius ignomini-am. Prout quædam apud Poëtam cecinit:

*Ille meos, primus qui me sibi
junxit, amores*

*Abstulit: ille habeat secum ser-
vetq; sepulcro.*

*Quibus rationibus suum quidem
robuit*

gobur non denegandum: nihilo- 23.
minus tamen etiam haud diffiden-
dum multas honestas & probas in-
veniri viduas, quæ majori familia-
ris rei cum emolumento, quâm in-
domitæ & ignaræ, fortè etiam igna-
væ puellæ duci possunt. Adde
quod istis non modò adsit rerum usus &
experientia, quæ magno ut plurimum
constat, sed & utensilium & suppelle-
tialis copia. Interim ubi viduus
vel vidua liberorum multitudine
onerantur majus occurrit pericu-
lum & difficultas, hinc plures que-
relæ, processus & controversiæ:
præsertim nisi bona pupillorum ma-
ture juxta leges sequestrentur. Ma-
ximâ igitur circumspetione opus ut nis-
ptia secunda, sint verae secundæ.

XI. Nimis autem frequentè
conjugium repetere, incontinentiam
sapere videtur; & olim Romani plus
rium nuptiarum experientiam habere
turpe duxerunt. Quale exemplum

8. Hic.

C. 16. & 17.
giffmäl.
I. I. c. 12. &
13. St. I.
cod.

24. S. Hieron. suâ tempestate contigisse
refert; fœminam videlicet quæ vi-
ginti duos habuerat antea maritos,
viro nupsit qui viginti prius uxores
duxisset. Hic eâ moriente super-
vixit; unde à populo *in signum victo-*
riæ, non *continentiæ*, lauris est coro-
natus & palmas in manibus gesta-

Rom. c. 7. Rom. c. 7. v. 2. Juvenculas tamen viduas à
nuptijs non esse arcendas, cum A-
z. Cor. c. post. Paul. statuimus, ne eis contin-
7. v. 39. gat, quod idem S. Hieron. Cuidam vi-
duæ puerulo octenni abutenti accidisse comme-
morat; quæ ex eodem gravida facta iusto DEI
Judicio turpissimam libidinem suam prodidit.
2. Cor. c. Satius igitur est nubere quam urari.

7. v. 9. XII. Requiritur etiam in felici-
gendâ conjugi *valetudinis cura*; ne
morbis, contagiosis præsertim, &
Sponsum & speratam prolem sponsa infi-
ciat. Neq; enim semel ducta propter
morbos vel imbecillitatem repudiari po-
test: sed non sine maximo rei fami-
iliaris dispendio & uxor ægra & va-
letudinarij ex eâ suscepti fœtus alien-
di ac sustentandi sunt.

XIII. 8. Dotem planè negligere non tenemus. *Divitiae enim, præterquam quod Dei Donum sint; sunt etiam virtutis instrumenta & rerum gerendarum nervus:*

Vita hominum oceanus; Regina pecunia Nauta;
Navigat infelix qui caret hujus ope.

Imò pius Eleasarus Dominum futuræ sponsæ ejusq; parentibus commendaturus à magnis possessionibus haud *Gen. 24.* infirmum dicit argumentum. Ita *v. 35.* tamen pecuniae habeatur ratio ut prior virtutis: & cavendum ne *dotis* volens fieri *Dominus, uxor is fiat servus.* *Plutarch.* Ut igitur aliàs mediocritas optima; ita etiam hic in moderatâ, si haberi possit, dote acquiescendum, & *Pistaci* monitum, *Æqualem quære, tenendum.* Diximus autem dotem non negligendam, potius quam quæren-*dam. Eccl. c. II. v. 13. 5c.* jun-

26. juncti paulo post pauperrimi inventi: & non pauci nudi copulati, non multo post divitijs abundare observati sunt. Ita divina benedictio ditat.

Gillia es-
ter dygd:
dågelige
heet och
godz/ be-
drager
mången
man.

Et cum Themistocle præferatur vir vel
fæmina pecuniâ egens, pecuniæ viro aut
honestâ fæminâ egenti.

XIV. 9. Atq; ut generis, bonorum & ætatis, si non æqualitas, proportionata tamen aquabilitas sestända: ita & morum atq; complexionis similitudo, & maximè religionis aquilitas. Juxta illud;

*Quam male inæquales veniunt
ad aratra juvenci;
Si qua voles aptè nubere, nube
pari.*

Adeoq; ut felix sequatur matrimonium & consequenter æconomia fausta, sanguinis ratio habenda: Incestæq; nuptiæ fugiendæ, quæ clades & Gen. c. 35. calamitates secum ferunt. Ita Ruben
c. 49. effusus sicut aqua non crevit quod cubile
patrie

patris macula verit. Absolon uxoribus pa- 27.
tris abusus paulò post è quercu pependit. 2. Reg. c.
Et Heraclitum sororis filiam ducen- 18.
tem divinitùs ita punitum, ut postea
urinam reddere non potuerit, quin
faciem sibi conspurcatet: Egnat. in Arnis. pol.
Heraclit: refert. Quin etiam Iacobum c. 2. de fa.
Patriarcham tot ærumnis afflictum, mil. in gen.
non nemo existimat, quod duas sorores
in conjuges duxerit. Consensus
non modò partis utriusq; contrahentis sed & parentum eorumq;
quorum interest maturè & debitè
quærendus. Sponsalia verò sine c. i. Giff.
sumptibus, datis tantum arrhis, in L. L. &c.
præsentia eorum quos leges decer- St. eod.
nunt jungantur. ord. Eccl. f.

XV. Ritum Nuptiarum quod at-
tinget patro more, nec nimio sumptu
instituantur; ne ita pomposas futurus
œconom⁹ celebret nuptias ut deinceps pan-
nosus incedere cogatur, & nunquam
fortassis ære alieno se exsolvare pos- c. 8. Giff.
sit. Quo etiam leges nostræ respi- L. L. c. 7.
ciunt St. cod. tit.

28. ciunt. Solebant autem veteres in
ipsis solennitatibus nuptialibus of-
ficia conjugum certis ceremonijs
adumbrare. Apud cimbros sponsus
sponsaq; unguium præsemina ressecando & mit-
tendo: ut nostra fert sententia, indicare volue-
runt omnem malitiam, rixas & caninas lanienas
thoro exulare debere. Apud Theut. caput in-
vicem radebant; uti nos putamus, cum novis ca-
pillis, novos & ad invicem congruentes mores
renatuos significantes. Inter Elamitas annula-
ri digito compuncto mutuum sanguinem haurie-
bant; intimam, uti iudicamus, amicitiam iun-
cturi nihil alteri prosperum vel adversum acci-
dere, quod non idem alterum tangat intendententes,
ut cœtera taceamus.

L Academ. XVI. Romani in pompâ & ceremoniis ex-
francois. celluerunt, plurimasq; nobiscum communes ha-
Chap. 46. buerunt. Sponsa accuratissimè ornatâ, passis ca-
pillis, capite coronato, &c. Mater præcessit qua-
lum annulis aliisq; ornamenti muliebribus re-
fertum gestans, &c. Præterea ditiorum filiæ, cur-
tu albis equis iuncto vehebantur; qui puritatem
corporis, & virginis innocentiam denotabant.
Sponsa per ampliores plateas ducebatur; ut teœ
& suspecta loca, unde mala derivari possit su-
spicio, fugere condisceret. Ad portam novi ma-
riti pervenientem antequam ingredieretur, ipse sub
utrâq; alâ apprehensam, in altum levavit ita ut
vertex capitidis superiori portæ parti illideretur, in-
eulit; quod ictus & doloris membror portam levi-
de causâ egredi perpetuò caveret, modò honesta-

coniugis famam tueri vellet. Annulum de collo 29.
pendentem gestavit; ut se iam alligatam & ma-
xim subiectam sentiret. Alterā manu ignem,
alterā aquam Neonympho exhibuit: vel quod
sicut vita humana his duobus elementis susten-
tur; ita coniunctissima & familiarissima, sola
morte rumpenda, inter has personas erit commu-
nicatio & coniunctio: vel ut hæc elementa e di-
ametro tam in primis, quam in secundis qualita-
tibus contrariantur & dissentient: ita masculus
calidior & siccior, de naturâ ignis magis partici-
pans, & foemella frigidior & humidior; aque
temperamento magis congruens, pugnam quan-
dam exhibent, quæ veri amoris temperaturâ ad
suavissimam harmoniam deducitur. Quamvis
etiam non nemo hoc clementorum dissensiū dis-
sonantias, murmura & querelas inter coniuges
nonnunquam incidentes, aduimbrari voluerit:
Ubi risus non est diuturnus sine lacrymis; non
requies sine labore; non dulcedo sine amaritudi-
ne: quemadmodum rosæ non farent spinis: &
iucundissimos nimbos horribilis ut plurimum
grando concomitatur. Hæc quippe est
omnium terrestrium conditio; in
quibus nunquam mel sine felle, nun-
quam saccarum absq; aloë.

XVII. Patrios vero Nuptiarum ri-
eas jura, ordinantia ecclesiastica &
quotidiana praxis honesta com-
monstrat; quamvis in diversis lo-

30. cis, regionibus & provincijs diversitas nonnulla occurrat. In quibusdam Territorijs Werendiæ (quæ Smolandia tractus est) novæ nuptæ, cum *Scyphus conjugalis* jam jam propinabitur, inter alia pulvillus præfertur & coram Neonympho collocatur. Cujus hanc dat pronubus, loci *pastor* vel alius, uti mos est, gravis orator interpretationem: illam recipere fidelem se operam naturam atq; ita gesturam, ut quocunq; maritus pervernerit propter merita uxoris pulvinar sibi substratum, id est. Omnem benevolentiam experiatur. Atq; hinc proverbium videtur ortum; pulvini dignus, i. e. *Hyndes* giffi, sed de hisce satis³. Sumus autem paulò diutius in his præparatorijs commorati, quod hic nunquam nimis cautè & circumspetè agatur. Et nota est Spartanorum lex, qui mulieram statuerunt, primam non ducenti; alteram serò ducenti; tertiam & gravissimam

Spart:
Lex

vissimam ei qui male duxisset. Qui v. 31.
hic rem. quod dicitur, acu tetigit,
magnum ad felicem œconomiam,
jam momentum attulit & sequutu-
ræ felicitatis fundamentum jecit
non invalidum, juxta illud Poëta:

*Dimidium facti qui bene cœpit
babet.*

Nunc quæ consummato matrimonio utrinq; finz
officia brevius persequemur.

XVIII. *Communia conjugis utri-
usq; officia præcipua sunt;* 1. *Recipro-
cus amor & honor, non modò ad invi-
cem, sed etiam in sacerum, socrum,
affines, privignos & liberos decla-
ratus.* 2. *Ex intemerato amore flu-
it castitas quam utrinq; modò salva-
domus futura, servare tenentur.* 3. *Debiti naturalis solutio, ad declaran-
dum amorem, propagationem so-
bolis & unctionem ac scortationem,*
depellendam. Neuter enim con-
jugum membrorum dominus est:
tamen & in conjugio castitas servanda,

*1. Cor. 7.
v. 3.*

C 2 &

§2. & venere raro, non voluptatis sed tantum procreanda sobolis causa, utendum; in hunc namq; finem, non illius gratia Deus instrumenta & appetitum hominibus suppeditavit.

Bot. pol. III.
L. 2. cap. 8.

Adde ex Botero, immoderata venus vel
bruta elumbia reddit, nedū homines. Ante
annos senectutem adfert, spiritus vitales

Levin.

Lemn.

de oc. Nat.

mir. c. 8.

lib. 1.

Prov. 10.

v. 12.

Eccl. c: 25.

Salust: in

iugurt. bell.

minuit, nervos incidit, visum debilitat,
accersit podagram, epilepsiam, apoplexi-
am, & deniq; ipsam mortem accelerat. 4.
Patientia & tolerantia nævos ad invi-
cim tegendo, tolerando, excusando
& debitè corrigendo: memores Pro-
verb. Os quodcumq; contigit, illud ro-
dendum. 5. Concordia, quâres etiam
parvæ crescunt; sicut discordiâ vel ma-
gnæ dilabuntar; imò hæc conjuges
domo exturbat; utpote quos dissi-
dentes nec amplissima Byzantij mœ-
nia capere & continere possunt.
Velut falsè Leo Byzantinus perpusil-
la statura homo de se suaq; uxoru-
la adhuc longè minori, coram Atheo

niente

niensibus professus est. Non solum 33.
igitur diebus Sponsaliorum & Nuptia-
rum hæ blandulæ voces audiantur:
Corculum, Svarium, Lux, Delicium,
Animule, Animula, &c. Postea verò
Scortum, Furcifer, Scrofa, canis, simia,
& similia, quæ sine turpitudine in-
ter conjuges animo malevolo repe-
ti nequeunt: Sed potius vel in ex-
tremâ senectute, quasi nudiusterti-
us juncti essent, illud *Ausonij* sonet:

*Uxor vivamus quod viximus
& teneamus,*

*Nomina quæ primo sumps-
mus in thalamo.*

*Nec ferat illa dies ut commute-
mur in ævo,*

*Quin juvenis tibi sim, tuq;
puella mihi.*

Et 6. Rem domesticam fideliter, pro-
ficiat, curare & administrare. 7. Pro-

34. se invicem totâq; familia orare &c pî-
as preces fundere.

XIX. Mariti officia sunt; 1. Præ-
cipuam sc familiæ partem meminisse;
ideoq; perfectiori virtute quàm reli-
qui in domo omnes opus habere.
Is igitur sibi ipsi lex sit & reliquis o-
mnibus pietatis, castitatis, mansuetudi-
nis, prudentiae, diligentiae exemplum
præbeat. 2. Uxorem favore & be-
nevolentia summâ complectatur; ut i-
psa se ante omnes diligi intelligat:
& tum non redamare non poterit.
Nullâ maritus uxorem injuriâ affi-
ciat; & nec ipse ab eâ afficietur.
*Arist. v.ccc.
cap. 4.* Det operam ab initio conjugij mari-
tus ut sibi addictam, obsequenter
& reverenter uxorem habeat. In
secreto castiget, publicè honoret. 3. A-
llimenta suppeditet, id est, quicquid ad
ictum & amictum, imò decentem
& congruentem ornatum suffecerit,
pro facultatibus hâud deneget: Sed
honestis uxoris desiderijs ita prospî-
ciat

ciat ut neq; necessitate neg; superfluitate 35.
ad turpitudinem infligetur. Utrumq;
enim, & abundantia & indigentia
mulieres s̄apenumero impudicas^{Guzz. d.}
reddit, ut Guaz. loquitur. 4. Uxo-^{civ. con.}
rem defendat ac tueatur. Uxores e-^{diff. s.}
nim à viris defendi convenit, non.
è contra, inquit jus Romanum, cum Giff. c. 16.
quo etiam nostrum congruit. 5. U-^{& 9. 2. 2.}
xorem regat & informet. Imperet^{Et. 2. c. 3.}
maritus uxori, non ut princeps sub-
dito; multò minus ut Tyrannus:
sed *velut anima corpori* naturali sz.
quādam benevolentia. Etenim
ex marito fœmina efformata est, &
quidem ex latere, quæ cordis sedes,
desumpta. Ne vilem habeat ut an-^{Vid. horol.}
cillam nec adoret ceu dominam.^{prin. 1. 2.}
Pijs discursibus ac sermonibus in-^{cap. 21.}
bono confirmet & à delinquendo re- Eccl. c. 4.
tineat, potius quām injuriosis ver- v. 35.
bis, ne dum verberibus, mox fulgu-
ret. In propatulo cum eā nec jurgabi-
tur nec lasciviet. Consilia identidem

35. communicet. Eumq; habeat honorem
ne immundis & spurcis actionibus delicatam,
fœminæ animam offendat, aut iisdem contami-
net, cum naturæ necessitas postulat, in eius præ-
sentia vacando. Sed in moribus munditiem atq;
modestiam servet ut eò maiorem apud coniugem
authoritatem & benevolentiam conservet. 6.
Mortuam lugere & honorifice se-
pelire. Exemplo Sanctorum Abra-
hami, Iacobi, Patriarcharum; To-
biæ, &c.

Gen. 23.

v. 2. 35.

v. 30.

XX. Quæri hic non incommo-
dè potest: 1. Licebit ne uxorem im-
morigeram verberibus castigare? Et
nimis duram esse Distichi, nescio cu-
jus, sententiam:

Nux, asinus, mulier, simili sunt,
lege ligati,

Hæc tria nil faciunt recte se,
verbera cessent.

Benignius & rectius alterum;
Offendit cœlum sanctumq; is sol-
vit amorem,

Uxorem savâ qui ferit usq; ma-
nu; huic

Huic etiam Apostolus concordat 37.
inquiens nemo propriam carnem Eph. c. 7.
odio habuit, &c. Quis igitur cor- v. 29.
datus sibi à severiori castigatione
non temperaverit. Neg, enim pro-
bam verberare honestum; neg, malam
fustigare frugiferum, cum inde dete-
rior & non melior, uti habet pro-
verbium, reddatur. Unde Ovve-
nus lib. i. Epig.

*Conjugis ingentes animos lin-
guamq; domare,*

*Herculis est decimustertius ille
labor.*

Nonnulla etiam uxoris vitia ut- 1. Pet. c. 3.
pote vasis infirmioris ferenda esse v. 7.
Apostolus monet. Moderatam ta- c. 19. Sär.
men castigationem jura nostra con- med wil-
cedere videntur. At severitate, ia 2. L.
non sævit à utendum meminerit, ut c. 11. Urff.
ibidem exprimitur. 2. L. 200.

2. Deceatne maritum esse Zeloty-
pum? Et si furiosam suspicionem in-

38. telligis; absit! quā enim suspicio ta-
lis portā intrat, eādem verus amor egre-
ditur: sīn pro metu & cautione, nē
suā culpā uxoris gratiam & benevo-
lentiam perdat: non improbamus.

Q. Guaz.
de civ. con.

3. *Est ne uxor custodienda?* R^e im-
pudica mulier ut custodiri non potest; ita
honesta non debet. Occasiones tamen
cum suspectis hominibus conver-
sandi præcidere non inconsultum
putamus: ad utrumq; enim conju-
gum, non secus atq; communis sarcina,
utriusq; honoris assertio pertinet.
Et hæc de mariti officiis; Uxorū iam munia se-
quuntur.

XXI. *Probæ uxorū est,* i. Mari-
sum non modò amare sed & Venera-
ri, ejus ingenio (quantum honestas
Genes. 3. permittit) se accommodare, eiq;
1. Cor. c 7 tanquam capiti sine obmurmuratio-
1. Pet. 3. ne obedire: exemplo Saræ & alia-
G. 18. rum piarum matronarum. Præ-
posterum enim est in œconomia &
contra naturam ubi maritelli potius
quam mariti ab uxoribus reguntur.,

nec

nec sine earum nutu vel ingemisce. 39.

re audent. Uxor marito ridenti arrideat, Plaeidi mā-
dolenti condoleat: aliás velut speculūm, utut res phil-
auro gemmisq; adornatissimum, si faciem intuen-
trum sunt.
tis recte non repræsentet, sed vel tristem vultu ri-
denti, vel hilarem fronte caperatā exhibet; in nullo
habetur pretio; imò odiosum est: ita uxor vel
ditissima aut aliás rei familiaris studiosissima, si
mariti motus non imitatur odiosam se reddit.
Nam ut docent Geometræ; linea & superficies
per se non moventur, sed ad motum corporis cui
adhærent: Ita & fœmina ad motionem mariti
se accommodabit. nisi is ab honestatis tramite
declinaverit; tum enim illa animo invicto defe-
ctum supplere studebit. 2. *Adjutorium*,
esse & perpetuam vitæ sociam, hinc
non modò adversitatibus presso ma-
rito consolationibus subveniet; sed
& rerum domesticarum diligentem
curam suscipiet; ut intra domesticos
parietes, nihil ad ejus curam spe-
ctans vel ignoretur vel negligatur.
Externa non curet: *sumptuosa non sit*:
& eodem cum marito utatur domi-
cilio. 3. *Domi*, instar cochlear se con-
sinebit; maxima quippe fœminæ vir-
tus est soli marito notam esse ait.

Eubo-

40. Euboides. Extraneorum verò la⁹ ta-
citum est vituperium. Nullum quoq;
sine iussu aut consensu mariti, cum-
primis eodem absente, in domum
admittat, nedum invitet. Hone-
stam enim uxorem non modo criminē
seu culpā sed & suspicione vacare opor-
tet, prout Iul. Cæsar de sua locutus
est. 4. Laboriosa sit & ipsa manibus
laborando & pensa ancillis distri-
buendo; prout Sapiens hoc offici-

Prov. 31. um eleganter describit. Surget ma-
nè & laborabit; queret lanam & linum, opera-
bitur & consilio manuum suarum. Institoriæ na-
vis instar, de longè petat panem, &c. Atq; ita
res domesticas assidue curando se
quām optimè marito commendare
eiusq; amorem & favorem retinere,
nec non ab insidijs & temptationibus
diaboli & impudicorum hominum
securior esse poterit. 5. Munditiem
1. Cor. c. amet, luxum fugiat, taciturnitatem
14. v. 34. colat. Non verba tamen sed verbo-
& seqq. sitas fœminis prohibentur.

Summatim; Mulier bona DÆum,

revge;

reverenter honorat; Viro humiliter ob-

41.

temperat: Domum diligentè curat, pro-
ximum decentè ædificat, honesto af-
fatu & modesto gressu. De officijs ccc. 2. c. 8.
tam mariti quam uxoris Epist. Paul.
ad Eph. 5. Uxoris peculiariter Prov.
ultimo. & I. Tim. 2. ubi Paulus o-
mnes piæ matronæ virtutes Fide, di-
lectione & castitate complectitur.

Alsted.
encyclop.
lib. 16. Syn.

XXII. Hactenus præcipua Pa-
tris & matris familias officia inter se: nunc
quid liberorum respectu, unde pa-
rentes denominantur, ab ijsdem exigatur
paucis etiam perpendamus: hoc quip-
pè est reverà naturæ debitum persol-
vere: id scz. naturæ debemus ut
quemadmodum mediante honestâ
& verecundâ parentum conjuncti-
one hanc lucem aspeximus; ita non
ad servandam perpetuam virginitatem
nuptiae celebrantur, sed ut ad suscitan-
dam prolem naturali appetitui ob-
secundemus & reverenter procre-
ationi studeamus. Castitas nimirum

no. 6

42. non modò virginalis & vidualis; sed &
conjugalis est (quod Ethici docent) & u-

xoris nomen dignitatis non voluptatis esse

Gen. 38. dicebat Aelius verus. Hujc autem of-

v. 10. ficio & DEO ipsi contrariatur horren-

dasterilitatis procuratio. Haud enim

levius crimen videtur nasciturum,

impedire, quam natum trucidare.

Notandum de hinc (quod & antiqui

Philosophi monuerunt) non esse animo

perturbato aut corpore male affecto

Besold. de liberis operam dandam; ne vitio-

Soc. dom. sum semen, vitiosos foetus produ-

cat. Omnis enim valetudinis prin-

cipium ipsa in procreatione conti-

netur: ut ex Majero ait Besold. Astra

verò & constellaciones præcisè observare,

vanum ducimus; Cum quidam hoc

faciens liberos semper aliquo defe-

ctu laborantes, nunc fatuos, nunc

luscios, lorpedes, &c. generasse lega-

tur. Quòd tamen Iaponij Magna-

tes non nisi lunâ crescente ad uxores ingre-

disoleant, teste Besoldo ex Belleforesto,

Bellefor:
cosmog.
N. 366.

natus

naturali ratione non caret. Tunc 43.
namq; conceptionem facilius succe-
dere physici docent.

XXIII. Fætus ita divinâ
benedictione concepti, ut &
gravidae matris, diligens habenda
ratio; ne ingurgitatione, incongruenti
escâ vel potu, saltatione, vehementiorib⁹
affectibus, arctiori stricturâ aliove modo
lædatur aut enecetur. Si enim cru-
dele est hominem armatum truci-
dare, quantò crudelius innocuam
eiusmodi animulam, nihil quicquā
ad sui defensionem tentare poten-
tem, immanitè suffocare aut è me-
dio tollere. Primum itaq; hoc est,
& magni momenti parentum officium,
ut quantum in illis est, liberi ritè concipi-
antur & sine noxâ in lucem edantur.

XXIV. Postquam autem in hunc
mundum editi sunt liberi, parentum
officia in hisce cumprimis eluce-
scunt, 1. Alendo, 2. Formando. 3.
Informando 4. Disciplinâ, 5. De-
fen-

44. fensione. 6. Elocando 7. dotando.
Parens:um est, 1. alere liberos: hoce-
nim natura suggerit, ut unde vitam
inde & vitæ sustentationem habeam-
mus. Et quidem mater initio, nisi
grave aliquod impedimentum ob-
stet, proprijs uberibus alat; ne, quem an-
te partum cibavit, post deferere videa-
tur: Et ex parte tantum mater esse.
Atq; sic urſā vel tigride alijsq; bru-
tis immanior habenda: ut de eo
nihil dicamus quod Deus & natura
mamm̄as frustrā & pro formā tantum
non dederint. Vitia itidem ac mor-
bos nutricum unā cum lacte in in-
fantes derivari, tam ratum est, quam
certò agni caprino lacte nutriti lanam
asperiorem fieri experientia compro-
baverit. Sed hac de re videatur D.
Sparm. speculum valetudinis & Ho-
rol. Principum. Fusē Galenus de lactis
ratione. Hic etiam monendæ sunt
matres lactantes, uti & nutrices (qua-
rum accuratissima habenda est ra-
tio)

A. Gell.
Noct: Att:
lib. 12. c. 1.

Hor. p. l. 2.
cap: 34.

tio) ne se viris subijciant & imprægnari 45.
patiantur, quod parvulis lactantibus da-
mnosissimum & periculosisimum. Quip-
pe quòd imprægnationis tempore
usitatæ purgationes cessent, sanguis
q; menstruus retentus puro sanguini,
unde lac generatur, permisceat-
tur: Atq; ita misellus infans lacte
nutriendus, veneno interimitur, quâ de
causa etiam bruta lactantia mares
non admittunt. Hinc quoq; lex
prisca Romanorum capit is pœnâ denuncia-
tâ fæminam lactantem, quæ se gravidam
reddi passa, coercitit. Secundum quām
Cn. Fulv. Sabinam formâ quām pudici-
ziâ celebriorem, quòd lactans conce-
perit puteo mergi jussit. Et in ba-
learibus insulis, teste Diod. Sicul. fœ-
minæ, liberos sive proprios sive alien-
os, uberibus alentes biennium à viris
segregabantur. Maxima igitur cura
adhibenda ut quæ nutriunt sobrie &
castè vivant. Nec nimis diu infan-
tes lactandos putamus. Parentes

D

vero

46. verò si liberis, etiam illegitimè natis,
C. 18. 21rff. alimoniam præstare neglexerint vel re-
B. L. L. & cusarint, legibus ad officium compel-
c. 13. Et L. eod. L. 4. C. lendi sunt. Vendere & pro pecuniâ oppri-
de alend. li- beris L. 4. gnorare liberos, ut in honestum, ita
ff. de Agn. apud nos inusitatum est.

3. Off. XXV. *Formatio: in aptâ & concin-
nâ membrorum dispositione & flexione
fascijs & alijs congruentibus medijs,
apto vestitu & moderato frigore, quo
corpora solidentur; Ploratu subinde
agitatione & motu spiritus exciten-
tur & flatus discutiantur. Laetici-
nijs tenelli pascantur; à vino ad an-
num 18. prohibeantur, honestis lusi-
bus & utilibus exercitijs pedetentim
adhibeantur & lingua etiam à tene-
ris ritè formetur..*

3. Off. vid. XXVI. *Informatio statim ab in-
Keck. Syr. fantia inchoari debet, nimis in pri-
pru. econ. mis per ludos serium quid represen-
c. 3. N. 25.
& 26. &c. tantes; per honestas & elegantes pictu-
ras, fabulas non obscenas aut frivolas:
ab illiberalium, obscenorum vilio-
rum*

rum & scurriliū cōversatione, omni- 476
no arceantur. Ateneris inclinatio obser-
vetur, ne qd invitā minervā postmodum
infeliciter tentetur: Et antequā artib⁹
vel laborib⁹ pares fiant, literas discāt.
De hinc vel artificium aliquod co-
lant, vel institutioni publicæ, postquam
privatim fundamenta jecerint, tradan-
tur: Nam parentes qui nullam ar-
tem liberos docuerunt, ab iisdem,
vicissim sustentationem immerito
quodammodo require re videntur.
Semper verò parentes honestate vitæ opti-
mūq; exemplis præluceant.

XXVII. Adhibetur & Discipli- Den agas
na siue moderata castigatio. Pater enim loōs leff-
qui filium diligit, castigat. Virgæ autem pat- uer; åhez
cens odit. Nimiusq; amor, (potius loōs dōr.
indulgentia) multorum liberos per-
didit & enecuit: quod Simijs contin- Plin.lib.80
gere. Plinius author est: quæ fœtus amo- cap. 54. C.12. arffsd.
ris causâ nimium comprimendo suffocant. B.L.L. &
Cyclopica tamen parentum in libe- cap. 2, & 3.

48. da; quin & jure nostro vindicatur.

Zög. B. Et improbandus Persarum mos, qui
L.L. & c. 2. & 3. St. L. teste Aristotele liberis pro servis ute-
cod. bantur. Videndum etiam parenti-
b⁹ ne hic vel aliàs magnā amoris dif-
ferentiam in liberos ostendant: quæ
odium, invidiam & multa mala in-
ter liberos excitare solet.

9. Off. XXVIII. *Defensio: Parentum e-
nim esse natos defendere, vel ipsa naturæ
lux in brutis ostendit. nullum enim
sermè est animal, quod non ut libe-
rorum vitam redimat, propriam
periculis offert.*

6. Off. XXIX. *Elocatio; teste etiam Sa-
Eccl. c. 7. crâ Scripturâ: Trade in matrimonium filiam
tuam & grande opus feceris; homini sensato da
illam; inquit, Sapiens. Et multoties
in Sacris legitimus, Abrahamum aliosq;
pios, filijs uxores accipisse. Nec non
Jus Rom. parentis jussum filij nupti-
as præcedere debere ait, libertatem
tamen permittendam & violentâ
coactione non utendum esse sciant.*

Infl. de
Nupt.

go. Et

XXX. Et Dotatio: nisi enim vel 49.

etur piter vivant, vel contra parentum voluntatem nubant dotandæ sunt filiae (alias enim si hoc fiat isto jure privantur & exhaeredantur c. 3. Giff. Balcf. & L. L. & St. L.) Imò liberis thesaurizare parentes iubentur. Et qui sibi & suis non prospicit Ethnico deterior est fidemq; abnegavit. Unde

7. Off.
Giff. B.
2. L. c. II.
12. & 13.

etiam vel post elocationē & dotationē parētes liberis favere, prospicere, & quoquo modo auxiliari tenentur.

2. Cor. 12.

1. Tim. c.

5. v. 8.

Hæc præcipua sunt parentum erga libros officia; ut his tanquam fulcris domus felicitas nitatur & perpetetur. Appendix loco tritam

Psal. 127.

v. 128.

Syr. c. 3.

v. 4.

Quest. 1.

Bod. I. 3. c.

4. de Rego

Quæstionem anneximus: An utile sit parentibus in liberos jus vitæ & necis concedere? Cujus affirmativam Bodinus tenet, ad majorem parentibus obedientiam & honorem asseren-dum, & domestica jurgia tollen-dum. Nos verò verbi divini & pa-trij juris authoritate suffulti, contrarium suemur. Solet & quæstio moveri; An etiam monstrosi partus sint alendi? Re-disting: inter partus à formâ & specie

Q. 3.

50. humanâ prorsus recedentes planeq; mon-
strosos; & leviter à consueto habitu de-
Bazz. hist.
Eccl. l. 7.
c. 19.
clinantes. Illos alenos non esse com-
muniter Dd: statuunt. Solent autem
monstrosi partus ferè esse ominosi:
quales *Bazius* refert.

Exod. 20. XXXI. *Liberorum est Officium* 1.
v. 12. Parentes honorare: ut R. Salomon.
Matt. 15. matrem 3. *Reg. c. 2. v. 19.* 2. Syncerè
v. 4. amare, ut *Cleob* & *Bithon* in defectu e-
Marc. 7. quorum matris currum ad tem-
Eph. 6. plum trahentes. 3. Revereri. 4. O-
Tob. 4. bedire; exemplo *Tobiæ Junioris*. 5.
Eccl. c. 3. Parentū, si probi fuerint, vestigia p̄-
v. 2. & mere; Sin secus probitate suā pater-
seqq. & nam infamiam abolere. 6. Eorum
cap. 7. defensionem vel cum vitæ periculo su-
scipere: quod fecere *Iuvenes Cata-*
Virg. ætn. *nai*, parentes ab incendio præsentí
in fin. cum discrimine eruentes³. Et quen-
dam patris aggressorem occidentem ab ordinariâ
pœnâ in parlamento Gothicō ante aliquot annos
absolutum esse meminimus. 7. Senio vel
morbis debilitatos & imbecilles tolerare,
ac nævios patienter ferre & tegere,

ex-

exemplo *Semi & Iapheti*; ideo bene. 5.
dictionem reportantium. 8. Nutri- Jord. B.
tionem & alia officia exhibere; quod L. L. c. 31.
inter coetera bruta etiam *Ciconiae* do- & S. L. c.
cent, languidos senio parentes ad pa- 15, eod.
scua deferendo. 9. Hæreditatem ex-
pectare malle, quam habere. 10. Mortu-
os honestè sepelire & lugere. 11. Ulti-
mam eorum voluntatem, testamento
& legata explere & non arrodere.
12. Hæreditatem justè dividere. 13. Et
honorificam defunctorum memoriam
conservare. Hæc potissima sunt
liberorum erga parentes officia.
Jam obiter quæritur: *An filius adver-*
sus patrem necem intentantem licetē sese
defendere possit? R. Ecquis filio con- Quært.
tra patrem etiam degenerem gladi-
um præbebit? interim tamen si filius Savan.
nec verbis iram parentis mitigare, nec fu- Ep. Eth.
giendo manus evadere nec declinando i-
et us avertere poterit; Et tum non-
vindicandi sed defendendi animo
paternum sanguinem fuderit, excu-

52. *sandus videtur.. Atq; sic etiam Judica-*
tum novimus. Nam quintum praeceptum
à quarto non tollitur, neq; hic ut cum
Patre, sed ut cum hoste & latrone
agitur.. Absit tamen ut cuiquam ad leviter

Quæst.

iniiciendum parentibus manus suasores simus.
Præterea quæritur? Si simul pericli-
zantes, parentem & magistratum videoas,
utri prius succurrendum? R. Ei prius
qui communis patriæ parens subve-
nientum esse; amor etenim patriæ o-
mniū amores, teste Cic: complectitur.

XXXII. *Ista præcipua sunt libe-*
rorum erga parentes officia. Debent v.
liberi, fratres & sorores sibi invicem,
1. amorem, concordiam & unanimitatem
in rebus honestis. 2. Fidelitatem;
ne clam vel palam se mutuo lœdant.
3. Seniores junioribus protectionem &
informationem: Juniores vero Senio-
ribus honorem & obedientiam præ-
stabunt.

Transitio.

XXXIII. *Altera hæc fuit societas*
prima & principalis, parentum ac libero-
rum; nunc 3. (quæ Societas orta ad

se.

secunda dicitur & ultima domino- 53.
rum ac servorum restat. Quamvis
enim tales servi, quales olim & in
populo Dei & apud Romanos, ali-
asq; gentes in usu fuisse; Sed circa
Anno Chr. 1250. penitus sublatos esse
constat, nobis in usu non sint. O-
mni tamen servitutis specie & mini-
sterio, in øconomijs carere nullate-
nus possumus. Unde nostratum
famulorum alios mercenarios: Legio-
nem; alios imitatorios Lære drengiar
esse constat. Et licet Omnes liberina-
scantur, quosdam tamen alijs ad obe-
diendum alijs ad imperandum na-
turâ aptiores esse minimè diffiten-
dum. Domini igitur officij est 1. A-
ptos eligere servos, non nimis timidos
& ignavos; nec animosos nimis
qui difficultè reguntur. (Libera-
liter servituros à primâ ætate in fa-
miliâ educari Keck. & Arist. suadet.)
Nec multos gentiles ac populares
coacervare tutum, ne in perniciem

54. domini facile conspirent. Imò servorum multitudo, in eodem officio præsertim, & domi & foris nocet. Juxta illud:

Hor.

Segnius expediunt commissa negotia plures.

Nec in injuryâ dictum est, qui unum famulum habet, integrum habet: qui duos, dimidiatum: qui tres, nullum. Et ubi multi servi, ibi multæ discordiæ, pauca ferritiae, nullum secretum. 2. Clementiâ cum justâ severitate mixtâ uti, ne vel petulantes vel remissi nimum servi evadant. 3. Maturè legiti-
ma præscribere & partiri munia, dextrè decentièq; autoritate imperare;
rectè imperata tempestivè exigere,
& de effectis & expeditis aptè judi-
care. 4. Necessaria vitæ subsidia ser-
vis subministrare neq; pecudum loco
(nendum minorem eorū q; equorum
vel canum rationem) habere. 5.
Moderatam castigationem justo tempore
adhibere; juxta illud Sapient: Tria servo
præ-

Eccl. 33:

præstanta: cibus, opus, castigatio. 6. *Insigniores servorum virtutes & merita remunerari.* Et meritorum compensationem instituere. Summatim dicendo; *Dominus est, non tam qui servos habet, quam qui iisdem recte utitur.* De Domina vero erga servos & ancillas & vicissim idem esto judicium eademq; admonitiones.

XXXVI. Quamvis servorum virtutes instrumentales sint, atq; ad Dominum, ex cuius imperio dependent, referantur & ideo multis non indigeant præceptis sed benè obtemperando fermè absolvantur: aliqua tamen præscribi solent. Quæ Paulus & Petrus Apostoli elegatissimè describunt. Servi obedite Dominis, cum timore & tremore, in simplicitate cordis vestri, sicut Christo non ad oculum servientes, &c. Servi subditi estote Dominis non tantum bonis & modestis; sed etiam dyscolis seu difficilibus, &c. Quæ omnia, & alia ad hæc tria reduci solent. 1. Ut servi sint amantes dominorum. 2. Fideles & morigeri, in omnibus quæ Deo &

Eph. 6.

Col. 3.

1. Pet. 2.

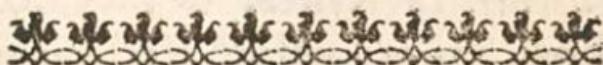
56. honestati non adversantur. Hic n.
Act. 5. Deo magis quam hominibus o-
v. 9. bediendum. 3. *Diligentes & in-*
dustrij cum alacritate & promptitu-
dine jussa Dominorum exsequentes.
Quæ omnia & alia non ineleganter
Apelles picturâ servi adumbravit.
Quam tales effinxit: 1. Aures habentē
asinas, i. e. patulas ad audiendum;
nec iras Domini, si quid fortasse du-
riùs loquatur, ægrè ferentes. 2. Dex-
tram explanatam, i. e. à furtis alienam
3. *Sinistram omni instrumentorum gene-*
rerefertā, i. e. ad quævis munia para-
tā. 4. *Pedes cervinos, i. e. mādata celer-*
rimè expedientes & ad obedien-
dum advolantes, qui non semper
*jussa expectent. 5. *Humeros patulos,**i. e. laborum non impatientes: 6.*
Ventrem macilentum. i. e. parvo con-
*tendum. 7. *Labra seris clausa.* Ne*
futilis sit & garrulus. Quæ omnia
probis & frugi famulis consideran-
da. Omnia verò ad Domini commo-
dum*

dum, honorem & utilitatem referenda. 57.

Nec servi sint instar scoparum, quæ recentes bene verrunt; post paulò ab officio deficiunt.

An Servus expertus sit melior inexperienced? Quesit.

R. Hunc cum Guaz: præligendum videri: cum admodum difficulte sit habitum & mores Senioris servi, cuius pili jam canescunt, alterare. Sic haec tenus primum membrum de personis & economia perfectæ; in imperfectâ enim sœpè aliquæ harum desiderantur; quod supra memini- transit. nus. Sunt & personæ quædam externæ, ad præcogn. 5. familiam secundariâ & extrinsecus spectantes; ut potè cognati & affines; vicini, amici & hospi- Eccl. c. 7. tes; quibus amor, fides & beneficentia debetur: ut cum illis iucundè & amicè conversemuri. Par- v. 13. § 20 tem tamen domus essentiali non constituunt. Sit itaq;; Eccl. c.

P A R S II.

De Rebus carumq; acquisitione
usu & administratione.

I.

Quanquam Personarum pri-
ma atq; principalis cura sit a-
gen-

Part. I.
Thes. I.

58. genda; Rerum tamen ut potè quæ ad personarum sustentationem & conservationem faciunt, omnis sollicitudo prudentiæ economo minime abiendi.

Divis. re-
rum.

II. Suntq; Res aliæ Immobiles, Eaq; vel Naturales ut Fundus, Ager, Hortus, Nemus, Sylva, Lacus, Stagnum, Fons, Piscina; vel Artificiales ut domus ædificium. Aliæ Mobiles; Et eæ vel Generales atq; reliquarum mensura, ut omnis generis monetae & pecuniæ, (tum ad sustentationem) nāre penningh/ eller fāre penningh tum ad necessitatem (nōdh penning) tum ad honorem (åhre penning) vel speciales & mensuratae; sive animatae vēl ad nutritionem facientes; ut vacca, ovis, gallina, capra, vel ad custodiam ut canis, felis: vel ad oblectationem ut psittacus, simia, &c. vel ad Uehendum & equitandum ut equus, Asinus, &c. Vel ad Laborandum & nutriendū simul ut Taurus, Alces. Sive Inanimatae; vel ad Victum ut cibi & potus varij

varijs generis, vel *Supplex Vestiaria*, §9.
ut vestis necessaria & honoraria:
& quæ huc pertinent, lectisternia,
linteamina, mappæ, mantilia, stra-
gulæ, Tapetes &c. Nec non *supplex*
partim vasaria, ut omnis generis va-
sa, culinaria, cellaria, mensalia, sel-
laria. *Partim operaria*, ut ferræ, terebrū
securis, &c. Item alia non tam ad ne-
cessitatem quam *Splendorem facientia*,
ut imagines; Statuæ, sunt & rariora
quædam ut medicamenta, biblio-
thecæ, arma, &c.

III. Harum rerum notandum
aquisitio, tum usus & administratio.
Acquirendi ratio est prudentia œconomi-
ca. Viatum & amictum & cetera quo-
tidiano usui necessaria comparandi. Ali-
as Possessoria & Chrematistica vocati-
folet; quod pœcuniâ quidvis com-
modissimè comparetur, ejusq; be-
ficio naturæ defectus suppleatur.
Et primariò à divinâ benedictione, Se-
cundariò à prudentiâ & industria boni
Patris familiæ dependet.

Gall.
mesnage.

60. IV. *Acquisitio rerum & possessiōnum* est vel *Ordinaria* vel *Extraordinaria*: *Ordinaria* itidem vel *Simplex* vel *Mixta*: *Simplex rursus Naturalis* vel *Artificialis*: *Naturalis acquisitio prima*, & modus acquirendi *simplex*, est qua urgente necessitate ipsāq; naturā monstrante in uno tantūm vita genere de victu nobis prospicimus; qualis agricultura propriè sic dicta, vini cultura, Hortorum cultura & cura sylvestris. *Mod⁹ acquirendi naturalis à primo ortus* est etiam varius, ut potè vel *Pecurarius mansuetorum & ferarum*: *Mansuetorum & Cicurorum animalium propriè dicitur, pastoritia*;

Eccl. c. 7. quā ex eorundem pasturā victus paratur:

ut 24. Sive ea sit ovium, sive bovum, sive caprarum, sive aliarum pecudum.
Ferarum, Venatoria dicitur. Sive

Vide Jacq: phouillox de la ven- propriè dicta sit venatio, id est, quadrupedum terrestrium captura; Sive aucupium, id est, volatilium. Sive

piscatio, id est aquatilium, quā aquatilia capiuntur. Vel Fosserius Variorum

fos-

fossilium, ut auri argenti, cupri, fer- 61.
ti-fodinæ; Salisfodinæ, gemma-
rum, margaritarum & succini col-
lectio, &c.

V. Artificialis *acquisitio*, est quâ res
victui vel alias necessarias permutando,
commercijs vel artificijs paramus.
Unde in *Permutationem*, *Negotiationem*&
Operariam dividitur. Mercata-
tura enim & artifia quamvis *inchoa-*
tivè naturales sunt acquirendi modi;
perfectivè tamen sunt artificiosi. Per-
mutatio vel est *immediata*, quâ merces
cum mercibus commutantur. Ut, fru-
mentum pro sale, pisce, &c. vel *Me-*
diata, cum intercedente medio, æstima-
tione scz. per pecuniam, ut commo-
dissimo res acquiruntur: quæ fre-
quenter exercitata, *Negotiatio* seu
Mercatura dicitur. Estq; vel *honesta*,
necessaria & *licita*, cum res æquo pre-
cio æstimantur, ut neutra contra-
hentium pars lædatur; vel *turpis illici-*
tas & *non necessaria*, cum res aut nimio

Alsted. ex
Cas. I. pol.,
cap. 3.

Gall: les
Traffiques
2. Paralip.
c. I. v. 16.

62. æstimantur, quæ *Cauponaria* dicitur; aut pecunia pro pecuniâ commutatur & ex sola permutatione lucrum quæritur, quæ *numularia* vocatur: quam Judæi in Germaniâ frequenter exercent, ubi *in varijs Ducatibus varia est moneta*: Hic illi viatores peregrinis denarijs instructos, novas in loco valentes reddendo, magno emungunt lucro. Aut ex pecuniâ ad certum tempus elocatâ alia velut partus gignitur & *tokos* seu *usura* appellatur.

*Usura alia
Lucratori-
a; alia com-
penfatoria;
alia puni-
toria.*
Schonb.

Eccl. c. 10

v. 10.

VI. *Omnis ne igitur usura turpis & prohibita?* R. Si prima pecuniæ institutio & introduc̄tio, quæ non ad lucrum sed commodiorem permutationem; ejusdemq; sterilis natura consideretur; tum divina mandata in mordentes usuras passim anathematis fulmina vibrantia, uti omnino attendenda attendamus; turpem profectò & illicitam putamus. Sin respectu circumstantiarum hujus tem-

temporis, Perrveritatis hominum, tam 63.
mutuô dantium, qui sine parte lucri
id facere vel nolunt vel non possunt:
nemo enim ita tenetur alijs succur-
gere ut ipsi sit afflictio: Et alterum
cum alterius detrimento locupleta-
ti est contra jus naturæ:

2. Cor. 8.
v. 13.
1.206. ff.
Reg. Jur.

Quam accipientium, qui sæpiissime Conf.
ingrati & tardi persolutores: maxi- Mat. 5. 7.
mè considerando aliquas in jure di v. 12.
vino usuras esse permissas: leges & Deut. 23.
ordinationes eâ de re factas; & qua-
tenus legitimus est contractus civilis
licitam esse statuimus; adeoq; Sili- vid: Theol.
mites Christianæ charitatis serventur, ut Franz.
fœnus non fiat funus, & ab alijs Broch.
quam pecuniâ lucrantibus, & non mand.
nisi intra definitam & legitimam Gerhard.
mensuram atq; sine gravamine pro- & alios.
ximi accipiatur; cæteris verò ege-
nis & mendicantibus gratis detur,
salvâ conscientiâ summi posse exi-
stimamus.

VII. Mixtus acquirendi modus di-

E a

citus

64. citur, cum diversæ rationes simplices vi-
etum querendi prudenter miscentur. Ut-
pote cum partim ex terræ cultu, ve-
natione, piscaturâ; partim artificia
exercendo; partim emendoven-
dendo, aut permutando victus ac-
quiritur. Consultius autem est
pauciores vel unicum præcipue ac-
quirendi modum dextrè urgere &
colere; quod legibus etiam nostris
consonum. Et tritum inter nostra-
tes jactatur proverb. *Så mång fall;*
så många olyckor, id est, *quot artificia,*
tot infornunia.

C. n.
Bonung.
B. Et. L.
Den som
hafwer
monga
iern i
elden han
brenner
somblige.

VIII. Extraordinaria acquisitionis
ea dicitur, quâ absq[ue] labore res & posse-
siones comparantur; idq[ue], vel directè
per hæreditatem, donationem pro-
pter nuptias, vel simplicem dona-
tionem, per inventionem thesauri
&c. vel indirectè, utpote per assecu-
rationis contractum, per lusum, per
certamen depositi pignoris; de
quibus acquirendi modis præsertim

Iusfe

lusu & Certamine depositi, an justè rei do- 65.
minium transferatur, dubitari solet. Tärning
Quamvis autem modi isti propter va- är ond
ria incommoda, in benè constitutâ Repub. bätning.
minus probandi, ut post: Domin: Sot:
Kekerm: ostendit: interim ea quæ Kek.curs.
sic acquisita sunt, nisi mox repetan- phil.disp. 28
tur aut dolus intervenerit, restituti- quæst. 48.
onis vinculo non alligari solent.
Ludi verò recreationis non lucrī
causa inter ingenuos homines insti-
tuendi. Ex depositionis contra-
etu, wādiande actio judiciaria
concedi non solet; pro ut cit: loco de
Amstelodamensibus Kekerm. refert.

IX. Hæ sunt præcipuae acquisitionis species; de quibus in communi
notanda. 1. Haud minimam hanc hand fyl
Patrifamilias incumbere curam ut necef- let hand;
faria acquirantur; ad quod felicitè exsequendum labor frugalitas & justi- sā är fridh
tia sunt necessariæ. 2. Locorum per- i all land,
sonarum & temporum in acquisitione
rationem accuratè habendam, ut sciat

66. ubi meliora gignantur, vilius res vendantur, &c. 3. Paucia ad splendorem; ad fructum plurima esse acquirenda: Et quidem maximè necessaria in primis: ne defectu instrumentorum tempus frustra teratur; Servi & mercenarij otiosi incedant: vel facienda perperam & inutiliter expediant. 4. Terminus autem $\exists$ mensura acquisitionis, indigentia erit & necessarius usus: tantum igitur quarendum, quantum ad benè vivendum sufficiat. 5. legitimos acquirendi modos in jure divino $\&$ humano fundari, quales vulgariter octo numerantur. Georgica, Bucolica, Metallica, Prædatoria, Mercatura, Officiaria, Acquisitio Extraordinaria $\&$ Mixta. 6. In acquisitione rerum, maximum habendum esse delectum: & nummum velut mensuram $\&$ sponsorem reliquarum, ceteris anteferendum; alias bona immobilia mobilibus esse velut stabiliora præferenda & potiora sciendum.

Godres
Steph
Hafft
bige.

Den som
hafwer
penning
i pungen/
sär alijdh
njaat i
munnen.
Pennin-
gen gör
löpet.

7. Non

7. Non emacem sed potius vendacem, 67.

esse oportet. Then som wil kopa alt
chet som han seer; stall salia alt thet han åger,

Cato de
Re rust.

X. In specie circa prædij vel do-

Psal. 127.

mus sive acquisitionem sive ædificatio-
nem præcipue observandum; præ-
dium vel rusticum esse vel urba-
num, utrumq; 1. Sit Templo vicinum,

Nisi Domi-
nus ædi-
caverit do-
mum fru-
stra labora-
tur, &c.

2. Bonos habeat vicinos. 3. Aërem sa-

lutarem. Si prædium sit rusticum. 1.

Aquas habeat salubres: Fontium e-
nim gratia olim pagos constitutos,

Gen. c. 21.

unde & nomina sortiti, Abrahami &

v. 25. &c

Lothi aliaq; historiæ testantur.. 2.

& c. 25.

Quod omnino respiciendum, agrum

v. II.

fertilem. 3. Fundum soli meridiano

Aqua lim-
pidior, mo-

expositum, qui sæpius fertilior.. 4.

biliior & le-

Duobus ad minimum ab arce vel loco mu-

vior est fa-

nito distet miliaribus. 5. Non nimis ab

lubrior,

urbe aliqua remotum. 6. Vias habeat

commodas. 7. Agros continuos, non-

disiunctos. addo & à vicini sejunctos.

Hæc ex Colero: quibus adjungi pos-

sunt. 8. Aqua piscosa sive commo-

ditas piscandi. 9. Venatio. 10. Suf-

68. fuciens lignatio. 11. Prata. 12. Molen-
dinorum commoditas. Quæ si non omnia,
quod rarum, uno in loco concurrant præcipus at-
tendenda.

Prov. c. XI. Nec contemnendum est
10. v. 4. monitum ut parvum potius prædiu-
c. 12. v. 9. comparet atq; assidue colat, quam
eg 11. amplum & vires exsuperans, quod
Eccl. c. 20 virg. 2. Georg: innuit:

v. 30. *Laudato ingentia rura: exiguū
colito.*

*Coler. I. 7.
de Agric.* Comprobatur id exemplum C. Furii Cresini
evis Romani ex Plinio, aliquoties à Colero cita-
tum qui ex servo liber factus, agellum sibi emit.
Quem tantâ industriâ excoluit ut immensos fru-
ctus quotannis reportaret & supra hominum si-
dem ditesceret: suspectus itaq; incantamenti &
coniurationis cum diabolo quasi malis artibus
tantopere locupletaretur, in Jus vocatus mature
comparuit assumpta suppellestili agraria, (sar-
culis, ligonibus) omni robustâ & ferramentis
munitissimâ, cum bobus optime curatis nec non
filiâ, ancillarib; laborib; & operis assuetâ, cuius for-
tissima latera & callosas manus ostendit inquiens.
Si una cum hisce, Domini judices, im-
probos meos labores & continuos
sudores vobis monstrare possem,

*God reds-
s Pap gōr
halfra
gerning.*

inscrips.

incantamenta & Magiam meam quâ 69.
rem augeo vobis patefacerem. Atq;
ita absolutus est. Novimus etiam in hac
regione qui 7. vel 8. tonnas tantum ferunt, cum
plures seminare possent; & 150. vel ultra recipi-
unt. E contra sunt qui 12. vel 16. seminant;
vix 40. vel 50. recolligunt. Parvum itaq;
& benè cultum agellum habere
præstat.

XII. Prædium Urbanum ratione,
functionis, sit curiæ, Scholæ &c. vi-
cinus: non procul à foro venalium
plateisq; majoribus. In domo ipsâ spe-
stantur. 1. Fundamentum firmum &
durabile. 2. Commoditas tum sanita-
tis; Ut non loco uliginoso sita sit,
sed aërem hauriat purum & soli ex-
ponatur. Tum inhabitationi apta: con-
clavibus scz. distincta, quib' Domi-
nus, liberi, servi, hospites, possessio-
nes & utensilia sive supellex com-
modè excipientur & custodiantur:
Angulum inutilem habeat nullum. Non
nimis tamen amplam & spatiösam
comparet domum: nam

E s

sæpè

70. *Sæpè viri magni parvos coluere penates.*
Petrarcha   *Nec nimiū in sumptuosa ædificia
impendat; cum non minus notū sit
distichon: Ædificare domos & corpora
pascerere multa,*

Ad paupertatem est semita certa gravem..

*Idem etiam est de quavis suppelle
tile in specie tenendum; emas non
quod opus est, sed quod necesse est. Cumq;
necessariò ædificandum, necessaria
requisita mature provideantur ante
quam opus ipsum inchoetur..*

Transl. XIII. *Hactenus de acquisitione, nunc
de utendiratione, id est Conservatione,
augmentatione & dispensatione bona-
rum breviter. De quā in genere con-
siderandum illud Poëtæ:*

*Non minor est virtus, quam
quærere, parta tueri.*

Frustra paravit, qui uti nesciat

Keck. syn. *inquit Keckerm: unde & quatuor hic
prud. oec. boni patrisfamilias officia requirit:
cap.8. 1. Ut sciat acquirere: quod tamen
su-*

supra positum. 2. Ut sciat servare. 7.

3. Ut sciat amplificare. & 4. Ut sciat
frui ad delectationem, salubritatem &
ornatum. Hinc non sine veritate

Ammiratus: Frequentè famam & ca-
ritatem non ex defectu, sed malâ di-
stributione ortam fuisse docet. Cer-
ta igitur utendi, tuendi & dispensan-
di ratio non minus artis & pruden-
tiæ quam ipsa acquisitio exigit; sed
adhuc longè majorem requirere vi-
detur.

Scip. Am. I.
disc: 13.

Besol. syn.
pol.

XIV. Palmarium hic est, 1. Ne Eccl. c. 42
sumptus censum superent, id est, ne im- 2. 7, & 8.
pensæ quam fructus & redditus sint &c.
ampliores: quod & Sapiens bene
monet. 2. Possessiones ita ordinet, ut
fructuosæ & honestum ferentes lu-
crum plures sint quam steriles. 3.
Consideret & quam ratione fructus & re-
ditus licet & honeste augeri possint
circumspiciat. 4. Nec minus quam ra-
zione sumptus & impensæ decurtari &
castrari possint advertat. 5. Sive in-

mero

72. mercaturâ sive in agriculturâ sive aliâs.
Caveat ne multa, nedum omnia, simul
in discrimen adducat. Hoc Belgæ
prudenter observant, ut vel ancilla 15. florenis
acquisitis, non omnes simul periculo exponat:
Sed hic. 5. ibi alios. 5. istic rursus 5. negotiantibus
committit. Nostratum verò multi olim omnem
suam substantiam, multa etiam aliena mutuo
sumpta, in unam naviculam congefferunt: quâ
amissâ candido cum baculo reversi sunt.
Aliter Hesiod. docuit:

Nunquā quicquid habes totum committe carinis,
Plura domi linquens paucissima credito navi.

6. Nec cuivis credat, nec facile nomi-
na faciat; qui enim libenter æs alien-
num contrahit ex paupertatis cæ-
no nunquam emergit. 7. Neg^r ad
interponendum pro quolibet fidem prom-
ptus erit. Memor triti; Sponde

Dens som
gåri löste;
Noxa præstò: Et moniti sapien-
han går i
betalnin-
gen.

Eccl. c. 8.
v. 16. ac-
cipiat: sc̄epe enim sponsor plus ne-
gotij faceſſit & lubricus magis est
quam ipſe principalis debitor..

XV. Caveat & øconomus ne nimis
ſit præceps ad abiiciendum vel profun-
den-

dendum, si quæ attrita vel abundan- 73.
tia in œconomiâ habeat. Sed ea- Prov. e
dem diligentè asservet & reparare II. v. 15.
faciat, ut usu postulante & ipse ha- Offta öns
beat & alijs succurrere possit; quod sras ther
boni œconomi nota. Neq; vel minimi- igen soms
rum rerum curam habere pudeat: sed förr bors
Adde parum parvo, parvo superadde fastades.
pusillum,

Tempore sic longo magnum cumula-
bis acervum.

II. Rarioris verò usus & pre-
ciosiora ab ijs quæ quotidiani usus
separentur & seorsim custodiantur.

XVI. Ut hæc omnia ritè pera-
gantur & administratio faciliùs &
feliciùs succedat, Pater & Materfami-
lias labores operas & curas domesticas di-
vidant; prout supra monitum: atq;
ut viri præcipue est tanquam robustioris,
laborare foris acquirendo; ita femine,
velut imbecillioris, propter timo-
rem domui adhærere eamq; custodi-
te. Neq; unquam domus, uti nec
urbs

74. urbs sine custodia relinquatur.

XVII. Præterea non inconsultum erit, ut operas & facienda; ita & sumptus sive impendenda, non modò in annos sed & menses distribuere & distinguere, in ampliori præsertim familiâ, ubi etiam uni præcipue claves concredantur & dispensatio, qui rationes illatorum & expensorum teneat ac reddat. Interim quantum fieri potest Pater & Mater familias ipsi adfint & præsint: Nam & hic, ut in omnibus fermé mundanis,

Gällan
Timmer
maat i
ligg ande
mans
muss.

Fidere sæpe nocet. —————

Ipsi itaq; servorum & ancilarum defectum suâ assiduitate supplebunt: ultimi nō rarò, cubitū ibunt: Primi autem de lecto surgent. Nam Sanat, sanctificat, ditat te surgere manè.

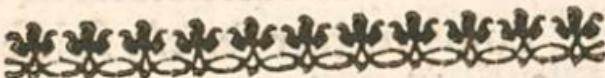
XVIII. Cibaria non modò ritè serventur, sed & idoneè absq; luxu præparentur & coquantur. Ædificia supernè & infernè ab aquarum injurijs & putredine diligentè custodiuntur ac defendantur. A vestimentis situs & tinea prohibeantur, ijs locis repos;

geponendo ubi recte ventilari pos.^{73.}
sunt, *utensilia & domestica suppelle*x
quævis suo loco collocetur; ut fa-
cilius, cum usus postulat reperiatur;
& ejusdem lustratio quotannis vel
sæpius instituatur..

XIX. *Duos ex antiquitate rei fa-*
miliaris administrandæ modos Keck. & Cas. Thes.
post eum Alsted. inter alios nota- œc. I.I. c.6.
runt: Atticum scz. & Persicum. Ille
dicitur, cum Paterfamilias omnes redi- Huc arena
tus & agrorum fructus divendit & in pe- de refera-
cuniam transmutat. Quâ deinde ne- tur.
cessaria victui & sustentationi co-
ëmit: cuius author Pericles fuisse di-
citur, & quidem in eum finem, ut
èò accuratius rationem subducere
posset, quantum ex bonis annuatim
redeat undè Proverb. Vendentes
emant. Persicus dicitur modus,
cum superflua tantùm venduntur, reli-
qua in domesticos usus reservantur,
qui Persis familiaris fuit. Huic au- Cas. Thes.
tem illi in genere præferendum, œcon. I.I.
non immerito putamus. Li-
ceb

76. *cet illum per omnia non damnemus. Sumptus nulli fiant nisi utiles, necessarij & honesti, quos, quando & quemadmodum oportet.* Et tantum hæc vice in genere de utendi ratione. Quo ad augmentationem rei familiaris semper in memoria habendum, (quod ipsum in studiis & alibi valet)

Non progredi regredi esse.
Semper enim aliquid absumitur, unde semper restoratione opus est.
Specialis augmentatio Specialiter fit in certis vitz generibus; itaq; iam aliqua *de œconomia speciebus breviter quoq; adfemus.*

P A R S III. *De speciebus œconomiae.*

I.

Transitio,

Huc usq; generalior Œconomia
ces pars fuit, de cuiuslibet familiae
constitutione & administratione;
Nunc quoq; de specierum varietate
paucula adferemus & ab universalibus

Quamvis autem singularium consideratio, quæ ex varia circumstantiarum observatione pendet dif- Præcogn. 6.
ficilima sit, prout sup. innuimus; Utilissimum nihilominus erit, néc planè impossibile, si non o-
mnia certis complecti præceptis, ad aliquatenus ta-
men methodum & definitos locos restringere.

II. *Divisiones œconomiae* variæ sunt; ut jam prætereamus qd secun-
dum *Eminentia* gradus, alia *Vulgaris* sit & mediocris; alia *Excellens* sive religione & pietate; sive eruditio-
ne aut aliâs virtutibus civilib. heroi-
cis sive divitijs, &c. præminens⁹. Neq; jam *Oeconomiam* quoad statum
in perfectam⁹ imperfectam sive turba-
tam ex quâcunq; causa contigerit.
De illâ enim nobis primariò institu-
tus sermo, uti ex sup. patet: Unde et- Præcogn. 5.
iam hæc facile dijudicari poterit; Thes. ult.
quod & ante indigitavimus⁹.

III. Sed nunc præsertim œco-
nomias i. vel ratione personarum,
2. *Acquisitionis* intuitu: Et 3. vel re-
spectu *Loci* dispescemus. *Quantitas* enim quâ amplior aut tenuior &

78. pauperior est œconomia; ut & tempus vernum, aestivum, autumnale, hybernum; Belli & pacis &c. tantam œconomijs differentiam conciliare nobis non videntur; Cum hæc omni œconomiae competere possint; imo ex parte semper, licet successivè, cōtingant. Sed hæc circumstantiæ monelas tantummodo & observatiunculas cui-vis patrifamilias necessarias pariūt.

IV. Quoad Personas Oeconomiæ, sunt Publicæ aut Private: Publicæ quas Status vel pub. Personæ instituunt; ut Regum, Principum & Satraparum. Quib⁹ addunt alij Comitum, Baronum, Senatorum & Nobilium. Private, privatuarum personarum, Ecclesiasticarum & Politicarum. Quamvis autem generales regulæ sup. allatae semper, pro circumstantiarum diversitate, servandæ & applicandæ; Speciales tamen etiam dari posse non dubitandum. Et illustres quasdam personas, patriæ Magnates, manuscri-

ptos

ptos hanc de re *commentarios*, *Satrapi.* 79.
cam *Oeconomiam* continentis verna-
culo idiomate conscriptos habere
novimus. Regiae item oeconomiae ^{3 Reg. c. 4}
in ditissimo & sapientissimo regum Salo-
mone exemplum habemus; qui ^{conf. th. 17°}
annonam per certos praefectos cer-
tis anni temporibus procuravit. Re-
giam itidem oeconomiam à S. R. M. te e-
jusq; officialibus optimè institutam in
nostro imperio contemplari licet.

V. Porrò *Oeconomiam*, dignita-
tem regiam non dedecete, præter-
allata exempla, *Adamus à Contzen*, ^{Adamá}
fusè probat. Qui *Reges & Principes* ^{Contzen. l.}
satis divites esse docet, si boni oeconomi ^{8. pol. c. 9°}
fuerint. Et ex *Laërt:* Non posse pre-
ceſſe reip. qui domui ſuę recte non praefit.
Quamvis autem ipſi in cellam, culi-
nam &c. non cursitent: Eſt tamen
horum omnium accurate habenda
ratio. Et hujus oeconomiae administra-
tio in eo præcipue conſtitit, ut idonei
eligantur & ſuſcipiantur officiales, procu-

80. *ratores & Dispensatores*: qui subinde accuratissimè examinentur; ut suam diligentiam & fidem simul observari & aestimari intelligent. Sed ad specialiora jam non descendimus'. Conf. *Ronunga Styr.* huru

Ronung. *Ronungr och Höfdinge skal stipa ock sty-*
Styr. tit. 3. *ra sithws och hwardagz härskap.* Vide-
pag. 40. & *seqq.* *antur & statuta Regum piorum Gu-*
stavi i. Erici, Caroli 9.ni &c. Gårdz-
rätter. Huc spectat *Donum Basili-*
cum Iacobi Britanniæ Regis &c.

VI. *Quâ acquisitionis modum,*
Oeconomia alia Naturalis alia arti-
ficialis; prout hæ acquirendi ratio-
nes superius enumeratae sunt (Alii
privatam œconomiam in primam & ortam sub-
dividunt; illa est agricolarum, pastorum & vena-
torum; hæc mercatorum, opificum & caupona-
rum sive hospitum) Inter naturales itaq;
*& primas, i. Est *Georgica sive rustica**
œconomia, quâ rectè institutâ nihil
abundantius, nihil jucundius, nihil
libero homine dignius, nihil naturæ
convenientius, nihil laudabilius;

Quia

Quia nihil innocentius. Hæc non 81.
modò Sanctis Dei hominibus Patriar- Augustin.
chis, sed & ipsis protoplastis in statu inte- lib. 8. de
gritatis adhuc commendata fuit. A Gen. c. 8.
gricultura hæc potissimum requirit; I. à Colero
ut, Agri bonitas dignoscatur & defectus citatus.
mature corrigantur. 2. Debitè fæcun-
detur & stercoretur. 3. Arando, occan-
do, fodiendo & subigendo ritè colatur.
4. Sepimentis benè muniatur & custo-
diatur. 5. Bonum semen in promptu
habeatur. 6. Iusto tempore seratur, &
satio non secus ac reliqui labores o-
portunè instituatur.. In Rerusticâ Cat. lib. 5.
enim si unum serò feceris, omnia
opera serò facies. Villici namq; &
Medici eadem ratio est: ut in tempo-
re curetur. 7. Idq; ut commodius
fiat aliqua Astronomiæ & Astrologiæ
cognitio necessaria est. Quò spe-
stant prognostica, ut pluviarum, sere-
nitatis, ventorum, frigoris sterilita-
tis &c. indicia quale vulgatum:

Pallida luna pluit, rubicunda flat, alba
serenat.

82. Et illud Salvatoris: si manè cælum
rubicundum, & similia, quorum co-
piosam farraginem, videsis apud
Colerum, Alsbedium & alios?

VII. Ad agriculturam commu-
niter etiam Horti cultura refertur.
ejusq; pars constituitur, cuius emo-
lumenta & delectatio summa paucis
exponi nequeunt. Præter ea quæ
cum Agricultura strictè sic dictâ com-
munia habet: Etiam exactam requi-
rit cognitionem naturæ arborum, quæ lo-
cis sublimioribus, quæ depressoibus; Sic-
cioribus, humidioribus, arenosis &c. ma-
gis gaudeant. Quando & quomodo plan-
tandæ, transponendæ, inferendæ: fructus
colligendi & asservandi; rationem hor-
tos aquandi purgandi. Quæ omnia
& plura ex Colero alijsq; petantur..

Constitut.
Calmar.
1474. &
c. 50. Byg.
L. L.

Nostrum cum primis climati & regio-
nib⁹ hisce, ob vini defectū, Lupuloru^m
horti excolendi. Instrumenta ru-
stica longâ seriè Tholoz: art: mir: re-
censet quæ usus facilè monstraverit.

mitius exigit ne nimis multa cumulerentur pecora , nisi de sufficienti & bona sustentatione mature prospiciatur , aptusq; locus & stabula designentur ac præparentur . Tum exactam cognitionem naturæ animalium quæ pascenda & curanda erunt requirit ; quomodo concipi-
 ant, gestent, pariant : quæ ijsdem *Gen. c. 30*
 salubria vel noxia : qui morbi, quæ *v. 37.*
 cura eorundem . Prout hæc o-
 mnia à sæpè laudato *Colero* alijsq;
 passim sufficienter edocentur . Sunt
 verò & hujus variæ sub-species : ut-
 pote, *Bucolica*, sive boum *pastura* : *Hippotrophia*, id est, equorum *cura* . *Proba-*
tica sive *ovium* & *caprarum* *pastura* . *Quibus* adde *apium*, *columbarium*, *an-*
serum, *gallinarum* & *similium* *pastru-*
ram. *De quibus* idem *Colerus* con-
 sulatur .

IX. Sustentantur etiam non pau-
 corum *œconomie*, in his præsertim .

*Colum. l. 8.**Virgil. l. 3.**Georg.**Var. 2.1.2.*

84. regionibus, *Venatione*, tum quadrupedum; tum piscatione & aucupio. Quæ non tantum magnas utilitates, sed & adhuc majores oblectationes adferunt. Nec minor hic diligentia & industria requiritur. Nota sit venatori indeoles eorum quæ insectatur: quo loco frequentissimè & libentissimè pascan-
tur; quo tempore & quibus medijs mino-
ris sumptu & periculo facilius capiantur.
Retia, canes, spicula, tricas, tela, decipu-
las preparata habeat. Videatur Guliel-
mus Tacit de l^e art de faulconnerie &
desduict de la Chasse. Verum enim
verò ijs qui se aliter sustentare pos-
sunt utiliores quærere recreaciones
Petrarcha monet; inquiens:

*Quid juvat optandum venatu
perdere tempus:*

*Quærere cum possis utiliora
tibi?*

Et aliis:

Sci-

Tholoz.
Art: mirab.
1.29.c.3.&c,
Jacquet
phouilloux
de la vene-
rie.

Scilicet ingenio confuescunt esse 85.
feroci;

Quos nimium sylvæ prædagis
captajuvant.

Interim venationes, si licet exerceantur, honesta esse exercitia, cum *julius pollux* ad *Commod. imp.* scribens, *heroicum* studium vocet, & militaris audaciæ specimen apellet, non dubitamus. Quibus etiam accedit *Xenoph. in Cyripæd. Cic. alijq.* Et hæc de naturalibus & primis œconomia speiebus strictim dicta sunt.

X. *Artificiales* sive *ortæ œconomiae* sunt variorum *opificum & mechanicorum.* His enim artificijs non minus familiæ sustentantur; cum etiam maximas urbes & integras regiones ijsdem ali & ditescere experientia testetur. Unde *artifacia aureum habere fundum* communi proverb. dicuntur. Talia sunt *Lanifictum,* quod ob immensas utilitates *aurei velleris colchici* occasionem præbuit;

Boter. pol.
illust. lib. 8.
cap. 3, &c.

86. *Textoria, ex lino & canabe herbis (res*
Plin. lib. 19. *incredibilis nisi quotidiano usu vile-*
cap. 1. & 9. sceret) vestes, vela, tela, retia, funes,
Vitruv.
I. 10, c. 1. *cervicalia parans. Pellionum, pelles,*
subigentium; fabrorum, futorum,
sartorum, aliorumq; in Rep. utilium
artificum familiæ; sicut & Militum,
Mercatorum & Nautarum peculia-
rem administrandi rationem pro
circumstantiarum diversitate sug-
gerit. Quæ partim ex citatis alijsq;
authoribus, partim ab expertis &
prudentibus hisce deditis petantur..

XI. Atq; ita ratione acquisitionis Oeconomias distinximus. Re-
spectu Loci variè dispesci potest. Alia enim est administranda familie ratiæ
in Sueciâ, alia in Germaniâ, alia hic in
Fenniâ, alia in Livoniâ & sic con-
sequenter. Aliter hic, aliter alibi fa-
milia pascenda, aliter vestienda: quin eti-
am ob ingeniorum diversitatem, aliter re-
genda. Aliter colendus ager ubi sta-
tim sub æquinoctio verno radij solis

ver-

verticaliores fiunt & æstas appro- 87.
pinquat; quām ubi ante calendas
majas glacies cum nivibus rarò di-
scendunt. Atq; ita de cæteris, quæ
omnia paucis percenseri nequeunt.
Admirandam hic Dei bonitatem & omnipotenti-
am cernere licet, imò considerare æquum est, quòd
in hisce borealioribus locis ubi tam serò semen in
terram proiicitur, æquè citò tamen & æquè benè
maturescit atq; illud quod complures septimanas
antea alibi agro concreditum fuit. Est & no-
tatu dignum sub eodem meridiano
intra eundem vel paucissimos gra-
duis agriculturæ rationem multum
differre; ut in *Sveciâ* prop. dictâ &
Gothiâ. Ita & licet exiguo locorum
intervallo separentur, aliter tamen
in *Tavvastiâ*, aliter in hisce mariti-
mis locis agricultura & ipsa œcono-
mia instituitur; quæ sigillatim per-
sequi nimis longum foret. Unicâ
igitur regulâ concludimus:

*Quid prudens vicinus agat
diligenter observa.*

Et ne synopseos metas egrediamur hæc de
familia administratione hæc vice inter varias oc-
cupa-

88^a cupationes tumultariè attulisse sufficiat. Quæ datâ occasione ad accuratiorem methodum revo- care & ter sius expolire non pigebit.

XII. Sed aliquoties æconomiam Reip. typum & imaginem esse innui-
mus; brevissimè itaq; collationem expendamus. Quod in domo Pa-
terfamilias, id Rex in regno. Illius
est domesticorum salutem vel pro-
priæ anteferre: *hujus quoq; subdito-
rum* incolumentati unicè prospicere:
suos amare & defendere: Hostium
insultus aliaq; damna avertere: Vi-
cinos probos ac fideles colere &
magnifacere. Ut *conjugum* mutua
Prov.c. consultatio in familia: Ita *Senato-*
II.v.14. *Ephororum & Officialium consilia*
&c. 15. & operæ in Rep. omnino requirun-
v. 22. tur... *Liberorum* est *Parentes* omni
pietate, amore & benevolentia pro-
sequi: Nec minus *Subditorum* est
Magistrati honorem, obedientiam,
fidem & obsequia præstare & exhi-
bere. *Domus servis* alijsq; labora-
toribus carere nequit; Sed nequè
resp.

resp. merè *Subditis* pace & bello vi- 89.
ctum cæteraq; necessaria procuran-
tibus destitui ullatenus potest. *Ver-*
næ extraneis fideliores: Et *subditi in-*
digenæ, advenis ordinariè tutiores
ijsq; magis tribuendum. Tandemq;
ut *Familia* absq; possessione diu salva nō
durat; ita & Resp. absq; Bonis &c re-
ditibus sarta tecta manere non potest.
Insuper ut omnia in æconomia matu-
rè, suo tempore & loco facienda:
Ita & in rep. omnia secundum ll.s &
statuta legitimè & oportunè pera-
genda. Et velut incendijs ædificia:
sic quoq; discordijs familie & regna con-
sumuntur & pessundantur: Quæ nunc
latius persequi non est instituti. Ex
hisce summatim allatis facile constat,
quòd Domus sit parva Resp.
Et Resp. magna familia. Do-
minus exercituum æconomiarum Au-
thor & conservator, Regiam & Mag-
natum, omniumq; privatorum Fa-
miliae, sub toto imperio Suecico, cle-
men-

90. menti suâ benedictione coronet.
Et olim nos omnes cœlesti familiæ
isangelos inferat! Amen.

Sicilimenta
E Viridario œconomico.

I.

COnjuges se invicem præ alijs omnibus
quâ formam, quâ virtutes unicè spe-
stabunt, admirabuntur & magnifa-
cient.

2. Patri & matri ex præscriptio Decalogi
æqualis decernitur honor & amor. In-
terim tamen cum matres tenerius ut
plurimum liberos ament: ardentius
redamari non iniquum videtur: præ-
sertim intuitu molestiarum quas ma-
jores sustinuerunt.

3. Genitor & Sacer, ob supra positam ra-
tionem, æquali honore afficiendi, uter-
q; enim pater est; & conjuges una-
cavo..

A. Gell. I. 1.
Noct. Att.
cap. 2.

4. Quatenus conveniat filium publicam
gerentem personam patrem privatum
præ-

præcedere, Taurus Philosophus a. 91.
pud Gellium decidit. Nimirum in
publicis locis, muneribus atq; actioni-
bus patrum jura paululum interquie-
scere. In re domesticâ naturales &
genuinos honores exoriri. Ideoq; &
Q Fabius filium Max. quòd impe-
rium pop. rom. contra se retineret col-
laudavit.

5. Cum servis nimium familiaritèr non
vivendum: Nam contemptum parit.
6. Domesticas personas in eâdem semper
cohabitare domo necesse non est: cum
famuli & liberi nonnunquam per-
egrè ablegari possint, & tamen fa-
miliae partes manent.
7. Bonorum quedam patrimonialia Arfo
wegodz/ quæ à prædecessoribus acqui-
sita & relicta: Quedam acquisititia,
aflinge godz quæ ipsi nostrâ industria
vel precio cōparavimus. Illa qservan-
da & in nostros usus adhibenda,
custodienda & legitimè augenda:

C. 9. Jor-
de Balck.
L. L. &c.

hæc

92. Hæc itidem: Sed liberius distrahi possunt, ut jura docent.

Fusē cas. 8. Naturales acquirendi modi arti-
lib. i. cap. 6. ficialibus præferendi, propter
Thes, &c. majorem necessitatem delecta-
tionem, justitiam & constantiam.

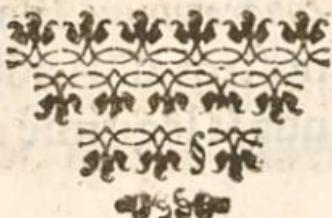
9. Fœminis lecturam, scripturam
& Arithmeticam addiscere non
infrugiferum: Quò sacros & uti-
les evolvere codices, accepta & expen-
sa annotare eorumq; rationem habere,
cum marito absente secreta communi-
care & eodem decedente debitorum
ac creditorum inventarijg; curam ge-
rere & fraudes evitare possint.

PARADOX.

Gell. lib. 9.
cap. 8.

Qui multa habet, multis eget.

FINIS.

Indiculus præcipuarum quæstionum
hic decisarum, Ord. Alph.

A

- Abortus an procurandus? p. 42. & 43.
Acquisitio rerum q.d & q.tuplex? p. 59. & seqq.
Acquisituro quid observandum? p. 65.
Acquirendi modus naturalis an artificiali
præferendus? p. 92.
Ætas certa nuptijs num præscribi possit? p. 20.
Aetas contrahentium qualis esse debeat? p. 19. & 20.
Agricultura an omnibus acquirendi modis
præferenda? p. 80.
Agricultura quomodo instituenda? p. 81. & 82.
Albis quadrigis cur sponsa olim vehebatur? p. 28.
Amor, honor & castitas in conjugio qmodo
exhibenda? p. 31.
Amoris inæqualitas in liberos an probanda? p. 43.
Amor an major matri quam patri debeatur? p. 90.
Amici an familiæ partes? p. 57.
Aqua & ignis in nuptijs quid sibi voluerint? p. 29.

G

arti-

Artificia an naturales acq rendi modis? p. 61.
Astra in consuetudine conjugali an obser-
vanda? p. 42.

Attica familiæ gubernandæ ratio quid, & an
utilis? p. 75.

Aucupium quid, & quomodo instituendum?
p. 84.

Augmentatio rerum quid requirat. p. 76.

Benevolentia uxoris quomodo concilianda
& conservanda? p. 34.

Blanda patrum segnes facit indulgentia natos: an
verum? p. 47.

Bona patrimonalia quæ, & quæ acquisitata?
p. 91.

Bonorum patrimonialium & acq sitiorum
discrimen quodnam? p. 91. & 92.

Causæ efficiētes & impulsivæ; materialis,
formalis & finalis œconomiæ quæ? p. 8. & 9.

Conjugium qd & an ineundum? p. 15. & seqq.

Consanguinitatis ratio in matrimonio in-
eundo an habenda? p. 26. & seqq.

Crines cur olim sponsis resecti? p. 28. & 29.

Concordia in conjugio cur & quomodo ser-
vanda? p. 32, & 33.

Cu-

- Custodiendane Uxoꝝ? p. 38.
Cohabitare matito an uxor semper teneat-
tur? p. 39.
Conversatio puerorum qualis esse debeat? p. 46.
Cogere ad nuptias liberos parentibus an li-
ceat? p. 48.
Cogitati an pars familiæ. p. 57.
Cœlibatus an cœlum impleat? p. 16.
Certamen pignoris an licitus atq; rendi mo-
dus? p. 64. & 65.
Conjuges an se invicem formosissimos & e-
legantissimos judicabunt. p. 90.
Cunis quare infantes agitandi? p. 46.

D

- Debiti naturalis solutio quid & quomodo
præstari debeat? p. 31. & 41.
Definitio œconomiaꝝ quænam? p. 8.
Defensio utri conjugum incumbat. p. 35.
Derivatio domus quænam? p. 6.
Domus qualis acquirendā? p. 69.
Domus administratio an ubiq; locorum ea-
dem? p. 86. & 87.
Domesticis personis an continuè omnibus
cohabitandum? p. 91.

Dotis seu divitiarum ratio in nuptijs an ha-
benda? p. 25.

E

Educatio sponsæ qualis req' renda? p. 18. & seq.
Expertus famulus an inexperto melior? p. 57.

F

Familia& reip: administratio in quib⁹ con-
veniant? p. 88. & 89.

Familia& etymon & acceptiones quæ? p. 5.

Familia& De La Guardiacæ gradus & origo
in Sueciâ quinam? p. 6.

Familiariterne cum servis vivendum? p. 91.

Facijs quare infantes constringendi? p. 46.

Frigori an assūescent infantes? ibid.

Filio contra patrem ferro se defendere an li-
ceat? p. 51.

Finis hominis quinam? p. 1.

Filius publica persona an patri privato præfe-
rendus? p. 90. & 91.

Fœminis scribere an conveniat? p. 92.

Forma sponsæ an spectanda? p. 17.

Fundus qualis acquirendus? p. 67. & seqq.

Ge-

- G
Genus sponsæ quale esse debeat? p. 17.
Generationi qualiter affecti conjuges stude-
bunt? p. 42.
Gravidis quid observandum? p. 43.

H

- Homonymia vocis domus quæ? p. 7.
Horticultura quid requirat? p. 82.
Honor patri & matri an æqualis debeatur? p. 90.

I

- Imperium domesticum quale & quotuplex? p. 14.
Imbecillitas conjugis an & q̄ modo ferenda? p. 32. & 37.
Imperium an mulieribus in domo congru-
at? p. 38.
Impensæ nuptiales quæ faciendæ? p. 27.
Indulgentia parentum an probanda? p. 47.
Institutio liberorum qualis esse debeat? p. 46.
Jus vitæ & necis an parentibus in liberos con-
cedendum? p. 49.

L

- Lacte proprio num mater infantes alere te-
neatur? p. 44.

- Lactantibus quid observandum? p. 44. & 45.
Laus extraneorum an fœminis optanda? p. 40.
Liberos vendere & oppignorare num dece-
at? p. 48.
Liberi an & quomodo ad œconomiam spe-
tent? p. 14.
Locorum ratione an differat œconomia? p. 86. & 87.
Lusus an pueris permittendi & quales? p. 46.
Lusus an licitus acquirendi modus? p. 65.

M

- Magistratui an patri periclitanti citius subve-
niendum? p. 52.
Mas solus an ad propagationem sufficere
possit? p. 14.
Matrimonia juvenum cum senibus an pro-
banda? p. 19. & 20.
Mercatura an honesta, & naturalis acquiren-
di modus? p. 61.
Monstroso partus an alendi? p. 49. & 50.
Mores sponsarum quales esse debeant, p. 18.
Multitudo servorum an profit, p. 54.
Multi acquirendi modi simul numa utiles, p. 64.
Na-

- Nascantur ne omnes liberi, p. 53.
 Nuptias meditanti quæ prima erit cura, p. 16.
 Nuptiæ an differendæ, p. 21.
 Nutui mariti an in omnibus uxori se applicabit, p. 39.
 Nutrices quales erunt, p. 44. & 45.

- Oeconomica & Politica an distinctè & seorsim tradendæ, p. 2.
 Oeconomia derivata & significatio quæ, p. 3. & 4.
 Oeconomia imperfecta quænam, p. 10.
 Oeconomics an aliqua certitudo, p. 11.
 Oeconomicæ partes quot & quænam, p. 13.
 Conjugum communia, p. 31.
 Mariti propriæ, p. 34.
 Officia quænam
  Parentum, p. 42. 43. &c.
  Liberorum, p. 50. & seqq.
  Dominorum, p. 53.
  Servorum, p. 55.
 Omnia in utilitates hominis facta, p. 1.
 Opificia nūm exercenda, p. 85.

- Pastoritia & piscatura quid requirant, p. 83.
& 84.
- Personæ q̄t regrantur ad œconomiam, p. 14.
- Perficus modus administrandi familiam an
attico præferendus, p. 75.
- Polygamia successiva an probanda, p. 23.
& 24.
- Pœna utri major serò an malè ducenti debe-
atue, p. 30.
- Priusne de personis quam rebus agendum, p. 13.
- Privigni ubi suscipiendi quid agendum, p. 23.
- Proportio sponsi & sponsæ quæ esse debeat, p. 26.
- Proverb. Hyendes gifft/ unde, p. 30.
- Quantum acquirendum, p. 66.
- Quæstiones eadem an rectè in œconomicis,
& politicis ventilentur, p. 3.
- Qualitèr uxori imperandum, p. 35.
- Quomodo honoranda conjunx, p. 35. & 36.
- Quomodo uxor mariti favorem retineat, p. 40.
- Quotuplex œconomia, p. 12, & 77.
- Re-

- Regibus an œconomiaæ administratio con-
veniat, p. 79.
- Regiæ œconomiaæ præclara exempla quæ, p. 79.
- Requisita servorum quænam, p. 55.
- Res quotuplices, p. 12. & 58.
- Ritus nuptiarum qui & quid denotent, p. 28.
& seqq.

S

- Servi ad œconomiam quomodo spectent, p. 14.
- Servitus an planè sublata, p. 53.
- Sintne indiscriminatim omnes ad matrimo-
nium cogendi, p. 15.
- Societas præstantissima quænam, p. 1.
- Sponsæ valetudo qualis requiratur, p. 24.
- Sponsaliorum sumptus qui esse debeant, p. 27.
- Sponsa per latiores plateas cur dueatur, p. 28.
- Specialis œconomia an haberî possit, p. 7.
- Socer an æquali cum patre honore afficien-
dus, p. 90.
- Smolandorum ritus nuptialis qualis, p. 30.
- Sumptus uxori qui concedendi, p. 34. & 35.

T

- Tacere mulierib⁹ quatenus conveniat, p. 40.

Toro illegitimo nati an s. stentandi,	p. 46.
Turpiter viventes an dotandæ,	p. 49.

V

Venatio quid, an & quomodo instituenda,	p. 84 85.
---	-----------

Venus nimia quid efficiat,	p. 32.
----------------------------	--------

Verberare uxorem an liceat,	p. 36. & 37.
-----------------------------	--------------

Virgo an vidua potius ducenda,	p. 22.
--------------------------------	--------

Virginitas perpetua an in conjugio servanda,	p. 41.
--	--------

Ungues cur oīm sponsis resecati,	p. 28.
----------------------------------	--------

Usura an honeste accipi possit,	p. 62. & 63.
---------------------------------	--------------

Utendi ratio quænam,	p. 70.
----------------------	--------

Uxor an custodienda,	p. 38.
----------------------	--------

Uxoris munera quænam,	ibid. & seqq.
-----------------------	---------------

Z

Zelotypia maritum an deceat,	p. 37. & 38.
------------------------------	--------------

Errata Typograph.

Fol. 1. lin. 10. lege Excellent:

pag. 1. lin. penult: lege principium.

pag. 2. lin. antipenult: lege œconomicæ.

pag. 15. lin. antepenult. lege nequeunt.

pag. 17. lin. 2. lege enim pag. 18. lin. 10. lege cohærent.

pag. 25. in marg. lege ordin. eccles. fol. 51. & seqq.

pag. 32. lin. 18. lege dilabuntur. pag. 48. lin. 20. lege accepisse.

pag. 49. lin. 12. lege liberos. pag. 53. lin. 6. lege annum.

pag. 58. lin. 6. lege exq.; pag. 59. lin. 21. & 22. lege beneficia.

pag. 60. lin. 14. lege pecuarius. p. 63. lin. antepen. lege sumi.

Pag. 65, in marg. lege är frid &c. pag. 80, lin. 10. lege Gårdz-
rätter. Cætera leviora quæ revidentis aciem effugerunt, ut
& sphalmata quedam in punctando, mag-n, pro ma-gn, &c.,
benignus lector ipse corrigat & valeat.

Literis ac moribus Politissimo Iuvenij,

Dn. HENRICO ZWZUGI
Cognato suo perdilecto, Politicas the-
ses doctè defendantि,

Polliticum studium dum tractas arte pa-
lita,,

Præside sub Claro, comoda multa refers.
Sic decus & patriæ precor, & genitoribus
addas:

Præmia sed tandem culta Minerva da-
bit.

L. Mq; animo
gratulatur

GEORGIVS ALANUS.

Orna-

Ornatissimo & Politissimo Iuvenij,

Dn. H E N R I C O ZAWADZ/

Optimarum artium cultori indefesso, a-
mico suo perdilecto, de Oeconomia
publicè doctèq; differenti.

Quem voluit Dominus cœli, terræq; creator
In mundum nasci claro de Sanguine Patrum,
Quos decorant pietas, & eo rarissima nostro,
Alma fides, candor, probitas, simul inclyta fama.,
Quemq; suis donis voluit claris cumulare;
Is nimium felix, atq; omni ex parte beatus
Rite vocandus erit, ni fallor, tempus in omne.
Contigit hocce tibi, putris non degener hæres
Henrice O Zarost/nostri & pars docta lycej.
Te pietatis amans genuit Pater, ingenuusq;
Te pia progenuit Mater, te dotibus amplis
Ingenij finxit rerumq; hominumq; repertor.
Hinc tibi surgit honos magnus; major tamen inde
Quod tantas animi dotes fervente calore
Excolis, ut præsens monsirat conatus abunde:
Euge! bonum certamen inis, contendere perge,
Parnassi letus sic summa cacumina tanges.

Amoris & honoris ergo
subiunxit

NICOLAUS LAUR. NYCOR.

À MONSIEUR Le Respondent
discourant fort-naittement de l'
Oeconomie :

Rien on pourra au monde souhaitter
Ny plus precieux sous le soleil trai-
Eter,

Qu'unne bien ordonnée Oeconomie,
Laquelle bien dressée rosjouit la vie.
Quand Peres & Meres font leur devoir,
Fils & valets ensemble; Est plaisant à
voir.

Dont vostre beau discours est tiré do-
ctement,

MONSIEUR HENRY Tawast
& deduit amplement.

C'est pourquoy vostre honneur
& gloire

Durera à jamais au temple de Memoire.

Qu

Qu'est aussi mon souhait ; Que vous
veniez à bout ;
À fin que vostre estude, avec tout
Réussisse à Louange de DIEU puissant ;
Ornement de vostre famille croissant ;
Au bien public de nostre patrie
Tres-chere ; Et vous même à heureu-
se vie !

*pour montrer son affection
tres-fidèle
F.*

CHARLE I. ROTHOVIUS.

Q uæ natura domus, quænam sint jura regendi
Differis egregiè, frater doctissime Zawast.
Laudo igitur studium, nec non tibi gratulor indè,
Quod tantis semper studijs incumbere pergit :
Hinc tibi surgit honor, surgent quoq; præmia ma-
gna.

Doctissimo Dn. Respondenti
amico suo sincero, ita li-
bens lubensq; gratatur.

JOHANNES M. KETARMANNUS

Hic quis jura tori defenset pulchriùs
ampla?

Tu quam HENRICE Zawast: A-
bodiæ eccè Decus!

Non tam moris quam honoris
Ergo Ornatis. Dn. Re-
spondenti applausit

A X E L I U S A N D R E A
Bothn.